

Česko-německé forum mládeže
Pracovní skupina Politika a dějiny

**Česko-německé vztahy a mladá generace –
vlast, dějiny, budoucnost, Evropa**

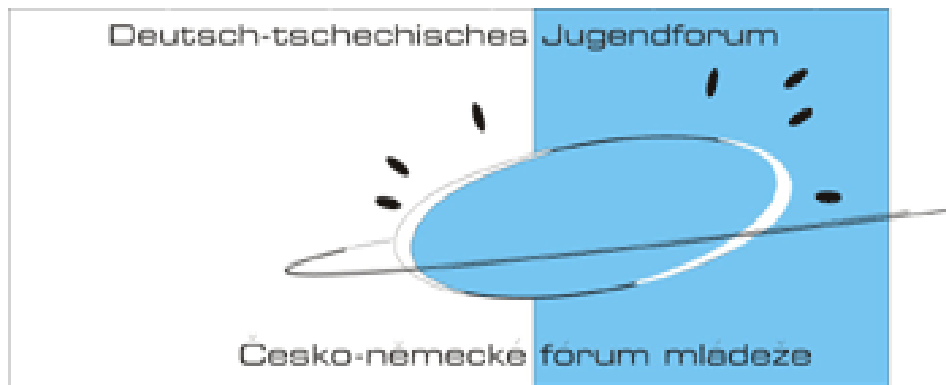

Bild- Obraz - 1: AG Politik Stralsund 2006

Kontakty:

Natalie Glück: natglueck@hotmail.com

Falk Kunadt: faq@arcor.de

Jan Zajíc: njz@seznam.cz

Miroslav Stanik: stmirek@seznam.cz

Další informace:

www.jugendforum.ahoj.info

www.forummladeze.ahoj.info

Obsah

	Strana
Předmluva.....	č - 2
Zdravice.....	č - 3
Úvod.....	č - 5
Historický úvod.....	č - 6
Češi a Němci – <i>vzájemné stýkání a potýkání se</i>	č - 6
Mylníky česko-německých vztahů 1918 – 2004	č - 9
Rešerše novin.....	č - 13
Německé deníky.....	č - 15
Frankfurter Allgemeine Zeitung.....	č - 15
Süddeutsche Zeitung.....	č - 16
Passauer Neue Presse.....	č - 17
Freie Presse.....	č - 19
Sächsische Zeitung.....	č - 20
Výsledek rešerše německých novin.....	č - 22
České deníky.....	č - 24
Mladá fronta Dnes.....	č - 24
Hospodařské Noviny.....	č - 25
Výsledek rešerše českých novin.....	č - 26
Dotazník.....	č - 31
Otázky.....	č - 31
Respondenti.....	č - 32
Výsledky.....	č - 33
Beneš, dekrety a odsun.....	č - 34
Vlast.....	č - 40
Vzájemný obraz.....	č - 43
Výhled do budoucnosti.....	č - 48
Facit.....	č - 52
Resumé a podněty	č - 53
Literatura a prameny.....	č - 55

Předmluva

Česko-německé fórum mládeže (dále Fórum mládeže) sestává z 20 Čechů a 20 Němců, kteří společně pracují dva roky. Fórum mládeže představuje zároveň platformu pro mládež z různých organizací s rozličným zaměřením. Nadto pracují členové Fóra mládeže v pěti skupinách na vlastních projektech.

Když v říjnu 2005 v Drážďanech vznikaly různé skupiny Česko-německého fóra mládeže, bylo jasné, že by opět měla existovat **Pracovní skupina Politika a moderní dějiny**. Po delší diskusi jsme se shodli, že se v českých a německých novinách stále objevuje *ono jedno téma*. Někdo z nás – spíše jen tak – poznamenal, že v nich nikdy není zmíněna mládež. Diskusi, která následovala, šlo jen stěží zastavit. Tím vznikl nápad našeho projektu, který chceme představit v této brožuře – rozsáhlou analýzu českých i německých novin a výsledky dotazníků pro mládež v obou zemích.

Jakožto neplacení členové Fóra jsme vedle školy, studia a zaměstnání byli závislí i na pomoci četných jiných osob. Tímto děkujeme členům naší pracovní skupiny, Isabell Klingert, Rostislavovi Němcovi, Judith Schenz a Michaelovi Sachsenmaierovi. Rovněž jsme velmi vděčni Česko-německému koordinačnímu centru výměn mládeže TANDEM v Plzni a Řezně, na dotazníku se zúčastněným žákům a učitelům na českých a německých školách, Markusovi Schubertovi z Kontur21, Hansi Mattisovi ze Svazu Němců - Regionální svaz Němců Těšínského Slezska, oboru Média na Vysoké školy v Mittweidě. Bez jejich pomoci a podnětů by tento projekt nebyl možný.

Autoři

v březnu 2007

Natalie Glück

Falk Kunadt

Miroslav Staník

Jan Zajíc

Bild- Obraz - 1: AG Politik Stralsund 2006

Zdravice

Elizabeth Scharfenberg,

poslankyně Spolkového sněmu

Vážené dámy a pánové,

abychom v němčině vyjádřili, že si někdo s někým dobře rozumí, tak řekneme „mluvíme společnou řečí.“ Společnou řeč zde chápeme ve dvojitým významu. Prvně, řeč jako samu o sobě. Ten, kdo je schopen si přečíst noviny sousední země, ví, co tamější obyvatele pobuřuje.

Dále je řeč výrazem ducha epochy. Každá doba a každá generace má svou řeč. Když se bez porozumění setkají zástupci různých generací hovořící jednou řečí, tak je tomu proto, že neporozumí způsobu myšlení jiné generace. Když pro starší generaci vůbec nejsou zájmy mladých tématem, tak proto, že jim neporozuměli.

Vy, mládež v Česku a Německu, máte mnoho společného. Jste dědicové minulosti, pro níž mnoho představuje smrt a odsun miliónů lidí a to nemá vše nemá být vytěsněno, neboť vytěsněné není zpracováno a stále rozděluje naše země. Pro společnou budoucnost v Evropě potřebujete „společnou řeč.“ Řeč mládeže, aby politici pochopili, jak má z Vašeho pohledu vypadat Evropa a vlast v budoucnu.

Přeji Vám proto mnoho štěstí a úspěchů.

Berlin, 5.3.2007

Vaše Elisabeth Scharfenberg

Zdravice

Tomáš Kraus,

tajemník, Federace židovských obcí v ČR

Od podpisu česko-německé deklarace uplynulo deset let. Je to krátká doba, nebo dlouhá? Asi jak pro koho. Jiný názor bude mít student a jiný důchodce. A protože jsem někde uprostřed, tak mi dovoluji trochu osobní pohled.

A tady byste logicky měli nastoupit Vy. Tedy generace mladší a nejmladší. Ne, vůbec nechci profesorsky kázat o odpovědnosti, morálce, historickém mementu. Byly by to jen fráze a dost nuda. Ale nedá mi to, abych Vás neviděl jako určité pokračovatele, kulturträgry, multiplikátory, jak je módní říkat. Vždyť kdo jiný by měl mít k těmhle tématům tak blízko, než parta mladých, kteří se sami dali dohromady, protože mají nějaký osobní vztah k česko-německým osudům.

Takže věřím, že nejen v rámci Fóra mládeže, ale hlavně ve svých budoucích profesích najdete vždy čas a prostor pro to, abyste se ohlédli, abyste připomínali a vysvětlovali. A že je co. Židé byli ale také určitým pojítkem obou národů, či – chcete-li – jazykových skupin. Ve zpětném pohledu však bylo toto společenství fascinující, inspirující, unikátní, a to v celoevropském, možná i v celosvětovém kontextu.

Obnovit to už nejde. To ale neznamena, že současnost a budoucnost jsou méně zajímavé, méně pestré či méně podnětné. Ale jak to bude vypadat za pět, za deset či za padesát let, to je skutečně na Vás.

A tak Vám všem přeji hodně zdaru.

Tomáš Kraus

Úvod

„Vyhnání je vyhlazováním národů“ – „Sudetští Němci chtějí naše domy zpět“ – Myslí mládež také tak?

Velmi často se používají podobné provokativní výroky jakožto titulky novinových článků o sousední zemi, Německu a České republice. Zdá se, jakoby tato do značné míry politická, popř. populistická témata stála v popředí zpravodajství a měla zvýšit náklad novin. Do jaké míry se jedná o hlavní myšlenku lidu, je nejisté. Cítí se mládež tímto populismem být vůbec oslovena? Možná ji témata jako kultura a sport zajímají mnohem více?

Jakožto zástupci české a německé mládeže považuje pracovní skupina Politika Česko-německého fóra mládeže za svoji úlohu zabývat se česko-německými vztahy.

Vycházejíc z osobních zkušeností, nehraje minulost pro mládež obou zemí takovou roli, jaká se jí připisuje, pokud uvěříme médiím a politice. Spíše máme dojem, že se mladá generace zajímá o otevřenou a přátelskou spolupráci se svým sousedem v demokratické a mírumilovné Evropě.

Tyto teze chceme zkoumat v našem projektu „Česko-německé vztahy a mladá generace. Domov, minulost, budoucnost, Evropa“.

Po historickém nástinu, který přináší krátký náhled česko-německých dějin od druhé poloviny 19. století až do dnešní doby, následuje analýza zpravodajství o sousední zemi z různých českých a německých novin let 1995 až 2005. Na české straně se jedná o Mladou frontu Dnes a Hospodářské noviny. Na německé straně se jedná o Frankfurter Allgemeine Zeitung a Süddeutsche Zeitung, dále o regionální Sächsische Zeitung, Freie Presse a Passauer Neue Presse. Na české straně se jedná o Mladou frontu Dnes a Hospodářské noviny. Tímto má být zdokumentován obraz o sousední zemi vytvořený tištěnými médii. Chceme zjistit, která témata stojí v popředí zájmu.

Návazujíc k tomu, se třetí část studie zabývá názory české a německé mládeže. Pomocí identických dotazníků bylo dotazováno 700 českých a 1200 německých žáků ve věku od 15 do 19 let. Jedná se o tématické bloky „domov“, „sousední zem“, „dějiny“ a „budoucnost“ v česko-německých vztazích. Dotazník vyplnili žáci všech typů škol z mnoha regionů obou zemí se zaměřením na česko-německé pohraničí.

Závěrem budou výsledky rešerše novin porovnány s názory mládeže vyplývající z dotazníku. Budou naše zkušenosti potvrzeny? Co je důležité pro mládež obou zemí? Je-li pravdou, že se nedostává k slovu, co ji potom zajímá? Jestli projekt zodpoví staré otázky nebo položí

nové – touto brožurou chceme povzbudit k zamyšlení se a jsme přesvědčeni, že významně přispějeme k česko-německé spolupráci.

Historický úvod

Češi a Němci – vzájemné stýkání a potýkání se

Češi a Němci obývali již od středověku spolu dnešní pohraničí Čech. Od roku 1526 náleželo území Habsburské říši. V 16. a 17. století došlo k nejmasivnějšímu osídlení Němci a současně k postupnému vytlačení českého jazyka z vyšších společenských vrstev v městech. Čeština se užívala především mezi českým obyvatelstvem na venkově.

Až s národním obrozením koncem 18. století došlo k znovuoživení češtiny ve městech. Především v 19. století se zintenzívnil boj o český jazyk, který dle teorie češství tvořil základ české identity. V druhé polovině 19. století převzala čeština dominantní postavení i ve městech. Roku 1871 byli poprvé jmenováni dva Češi do říšské vlády ve Vídni. Jedná se o dobu, kdy ztroskotala dalekosáhlá politická emancipace českých zemí¹ od Rakouska, která se Uhrám naopak podařila.

Současně ale české emancipační hnutí zaznamenalo pozoruhodné úspěchy. Zprvu se zvýšilo postavení češtiny na úřadech a soudech, čehož se dosáhlo *Stremayerovým nařízením* roku 1880, podle něhož měly být žádosti zodpovídány v odpovídajícím jazyce. Němčina bylo potvrzena jakožto jazyk vnitřní. Navíc byla roku 1882 do té doby výhradně německy mluvící Pražská univerzita rozdělena na českou a německou část. V roce 1883 dosáhli Češi většiny v českém zemském sněmu.²

Badeniho jazyková nařízení z roku 1897 postavila češtinu a němčinu jakožto úřední jazyk na stejnou úroveň, státní úředníci měli ovládat oba jazyky. Reakcí byl velký odpor německého obyvatelstva (do značné míry neovládajícího češtinu). Situace se vyřešila rozdělením území na tři jazykové oblasti – českou, německou a smíšenou.³ „V prvních dvou měl býti úředním jazykem vnějším i vnitřním výhradně jazyk český nebo německý, v třetím jazyk obojí.“⁴ V roce 1899 došlo k odvolání Gautschova jazykových nařízení, čímž následoval návrat k stavu z roku 1896.

Další významný bod v jazykové otázce představuje Moravské národní vyrovnání⁵ z roku 1905. Toto ujednání přineslo Čechům žijícím na Moravě většinu v zemském sněmu a Němcům ochranu jejich jazyka na Moravě.⁶ Jednání, která měla vést k narovnání česko-

¹ Pouze Čech a Moravy, ale nikoli Slezska.

² PEKAŘ, Josef: *Dějiny československé*. Praha 1921, s. 154.

³ Gautschovo nařízení.

⁴ PEKAŘ, Josef: *Dějiny československé*. Praha 1921, s. 155.

⁵ V literatuře se rovněž objevuje název Moravský pakt.

⁶ Nezapomínejme, že město Brno bylo z většiny německé.

německých problémů se vedla i posléze, avšak do vzniku Československa žádných dalších hmatatelných výsledků se nedosáhlo.

Dne 28. října 1918 byla vyhlášena Československá republika a všichni, co žili v Rakousku-

Národnosti domorodého obyvatelstva				
	Čechy		Československo	
	1921	1930	1921	1930
Česká	67,71%	69,02%	64,79%	66,24%
+ Slovenská	6,8 Mio	7,3 Mio	8,0 Mio	9,8 Mio
Německá	30,60%	29,85%	23,63%	22,53%
	3,1 Mio	3,2 Mio	3,2 Mio	3,3 Mio

Quelle: Václav Kural, *Konflikt anstatt Gemeinschaft?*,

Ústav mezinárodních vztahů Praha 2001

Tab 1č

Uhersku se ocitli v novém státě, novém státním zřízení. Německá menšina představovala asi čtvrtinu celkového obyvatelstva, čili v tehdejší první Československé republice (let 1918 až 1938) druhou největší národnostní skupinu.⁷ Mezi některými Němci se již po vyhlášení Československa objevily tendence k secesi a připojení příhraničí buď k poválečnému Rakousku nebo Německu. Tyto pokusy se však nezdařily.

Ústava Československa z roku 1920 zabezpečovala menšinová práva, např. výuka na školách nemusela probíhat v češtině, pokud v obci žilo určité procento dané menšiny. Z komunálních prostředků byl vyčleněn podíl na podporu aktivit menšin. Jakékoli odnárodnění bylo zakázané a trestné.

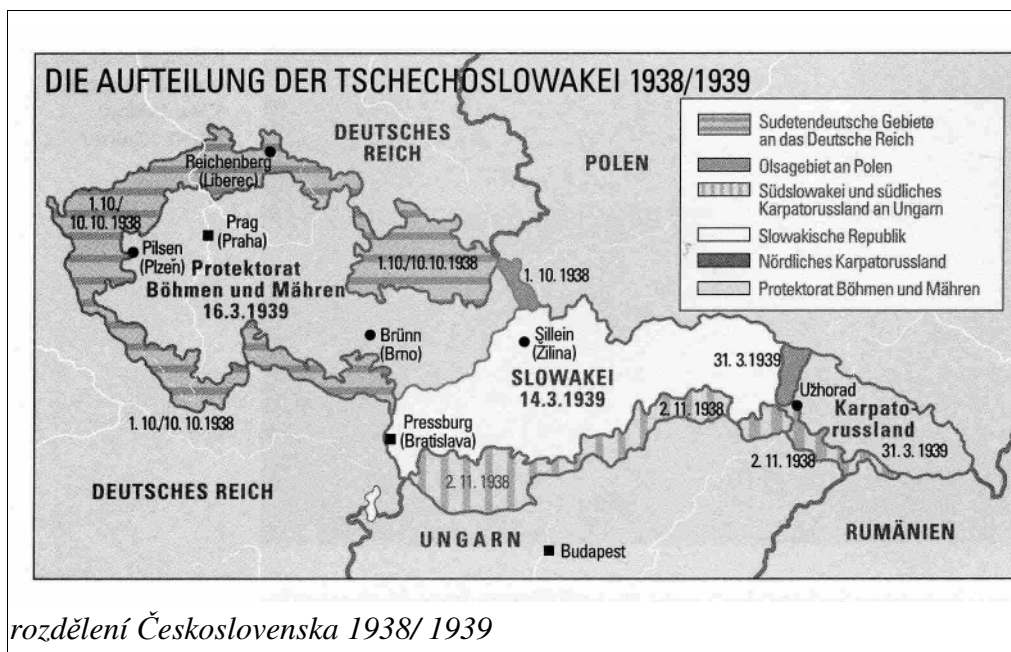
Během První republiky se Němci účastnili politického a kulturního života země. V roce 1926 bylo možné pozorovat dvě skupiny uvnitř německé politické scény v Československu, jejichž rozdíly se zvětšily po vypuknutí hospodářské krize. Jednalo se o tzv. aktivisty, kteří se aktivně podíleli na politickém životě; a tzv. negativisty, kteří odmítali jakoukoli spolupráci. Právě ta druhá skupina zhoršovala česko-německé vztahy v počáteční fázi. Sudety, čili pohraničí obývané převážně německy mluvícími občany, byly kvůli vysokému podílu zpracovatelského průmyslu obzvláště zasaženy hospodářskou krizí. Tímto místní obyvatelé nadprůměrně trpěli rostoucí nezaměstnaností, což vedlo k menším rozporům.

Rok 1933 a vítězství Adolfa Hitlera ovlivnily volební preference německého obyvatelstva v Československu v roce 1935. Sudetoněmecká strana stojící blízko NSDAP a vedená Konradem Henleinem se stala nejsilnější stranou, což vedlo k rostoucím požadavkům Říše proti Československu. Dne 30. srpna 1938 rozhodly Velká Británie, Francie, Itálie a Německo v Mnichovské dohodě o připojení Sudet k Hitlerově Německu. V březnu 1939

⁷ Údaje o podílu německého obyvatelstva pocházejí z: AUGUSTA, Pavel – HONZÁK, František: *Československo 1918 – 1938*. Praha 1992, s. 20.

obsadila německá vojska zbývající území Československa. Protektorát Čechy a Morava se nacházel pod německou správou, ze Slovenska se stal samostatný, kolaborující stát. Brzy poté vypukla druhá světová válka.

Po druhé světové válce došlo k tzv. divokému odsunu Němců z Československa.

rozdělení Československa 1938/1939

Postupimská konference rozhodla, že „jakýkoliv transfer musí být prováděn spořádaně a humánně“⁸, čímž byla zahájena druhá fáze, tzv. organizovaný odsun. Mezi lety 1944 a 1947 bylo vysídleno mezi 2,6⁹ a 2,9¹⁰ miliony osob. Ve spojitosti s odsunem stojí navíc roku 1945 československou exilovou vládou, vedenou prezidentem Edvardem Benešem, vydané tzv. Benešovy dekrety č. 5, 12, 33 a 108. Jsou součástí 143 právních norem, které byly dodatečně legitimizovány československou vládou. Výše zmíněné, v politické debatě často jakožto Benešovy dekrety¹¹ nazývané právní normy upravovaly vyvlastnění majetku a ztrátu československého občanství německé a maďarské menšiny. Tyto dekrety se uplatňovaly vůči osobám na základě jejich národnosti a nedbaly principu presumpce nevinny.¹²

Dodnes požadují mnozí vyhnání zrušení tzv. Benešových dekretů. Vzhledem k těmto protestům došlo po pádu komunismu v otevřené tematizaci dekretů v české společnosti a politice k intenzivní debatě. Dekrety nadále představují největší překážku v česko-německém porozumění.

⁸ Churáň, Milan: Postupim a Československo – mýtus a skutečnost, Prag 2001, S. 124. (vlastní překlad autorů)

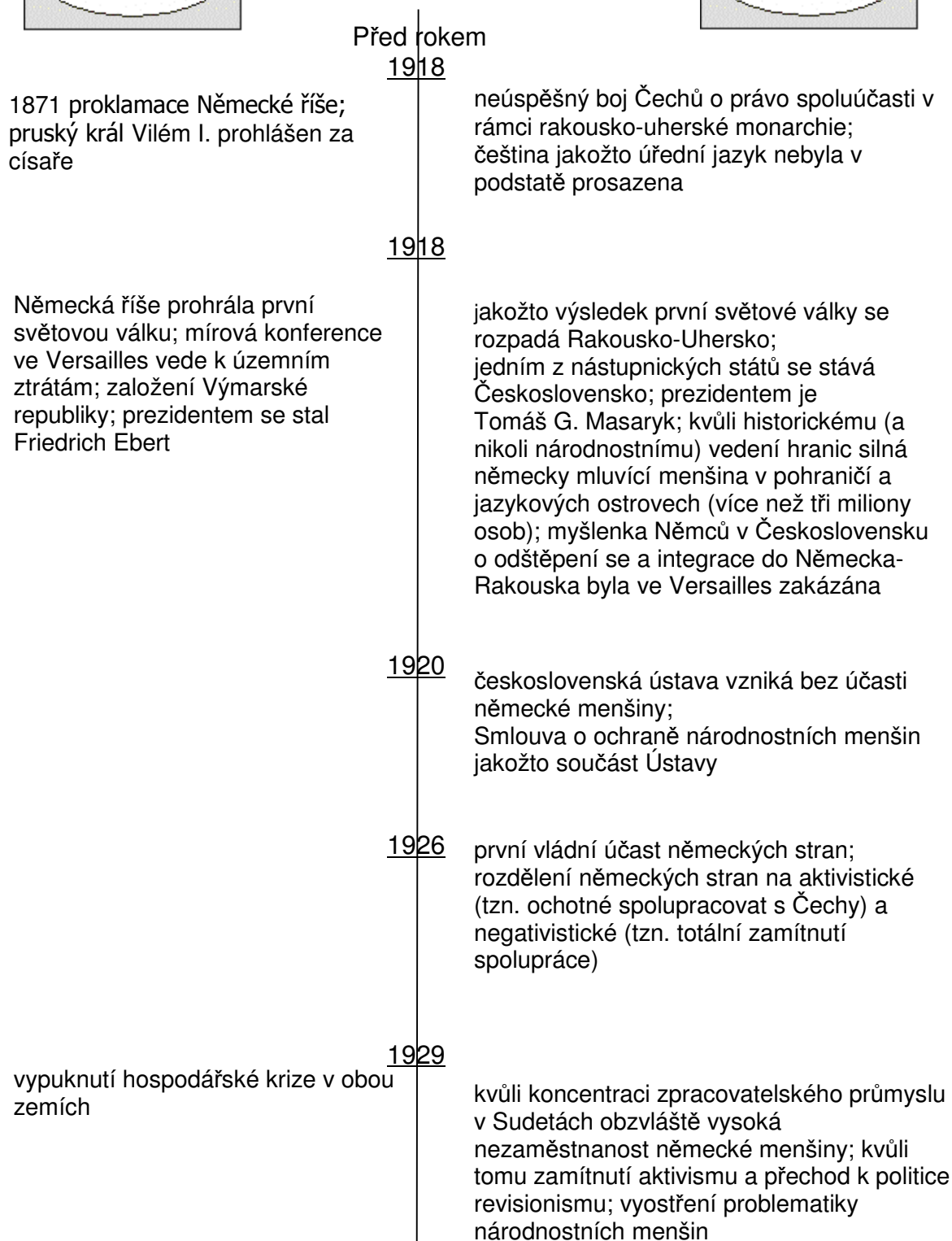
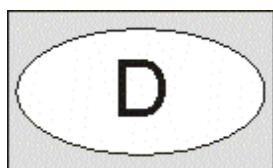
⁹ Údaje pocházejí z: Vykoukal, Jiří – Litera, Bohuslav – Tejchman, Miroslav: Východ. Vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989. Prag 2000, S. 130.

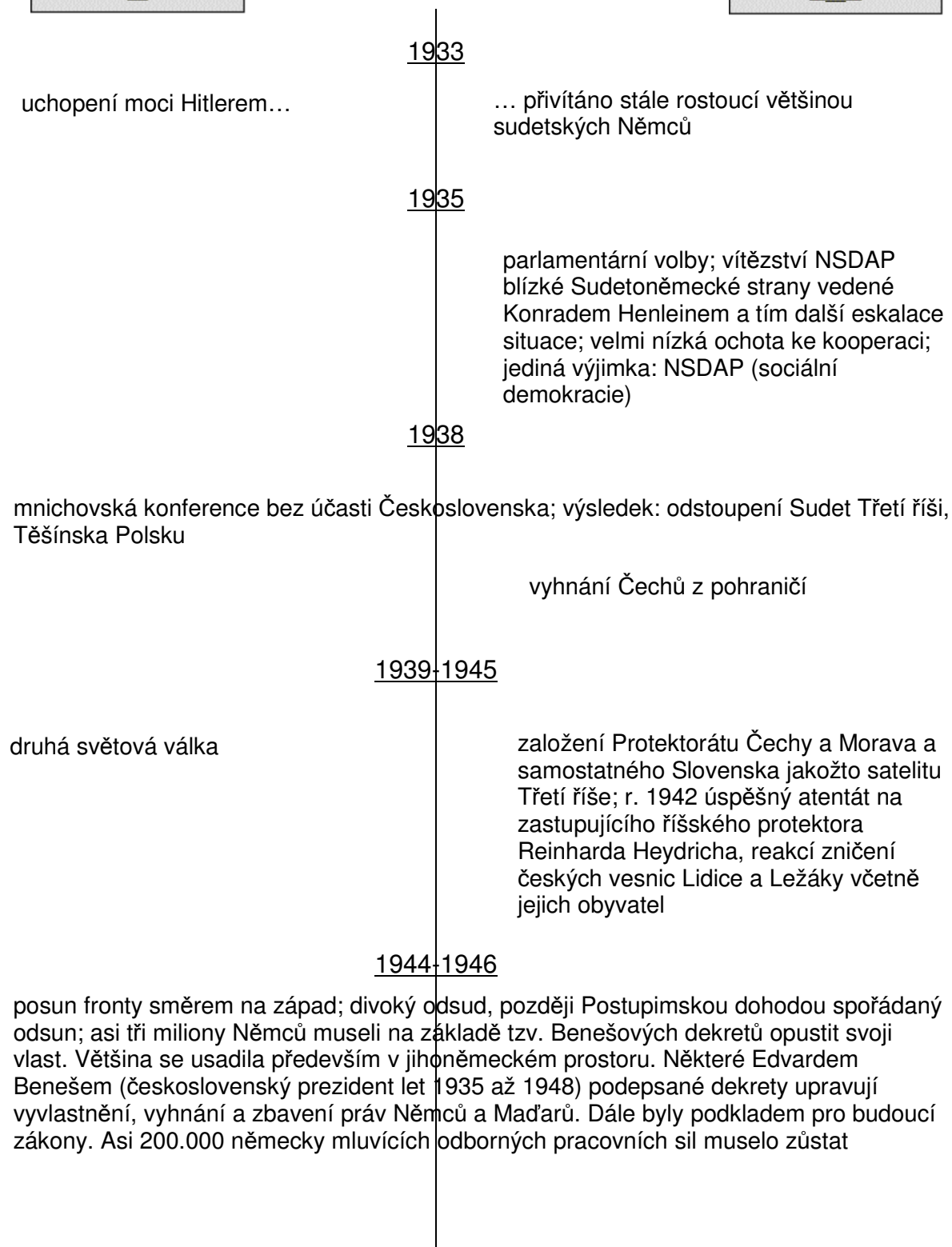
¹⁰ Informationen zur politischen Bildung Nr. 276/ 2002; S. 13, Bundeszentrale für politische Bildung

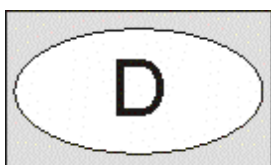
¹¹ Kvůli užívání pojmu ve veřejné diskusi jsou termínem tzv. Benešových dekretů míněny zde zmíněné, politicky sporné právní normy.

¹² Srov: Informationen zur politischen Bildung Nr. 276/ 2002, S.12-13.

Mylníky dějin

1945

obsazení Německa čtyřmi vítěznými mocnostmi (Francie, Velká Británie, Sovětský svaz, Spojené státy)

osvobození Československa americkými a sovětskými vojsky

1948

konec demokracie v Československu; převzetí moci komunisty; prezident Beneš donucen vzdát se svého úřadu, následuje čtyřicet let komunismu

1949

založení NSR a NDR; založení Sudetendeutsche Landsmannschaft jakožto největšího zástupce zájmů sudetských Němců

blíže vztahy Prahy k NDR než k NSR

1968

vojska NDR se logisticky účastní ukončení Pražského jara; Bonn odsuzuje vpád vojsk

idea reformovaného socialismu s tzv. lidskou tváří násilně ukončena vpádem vojsk Sovětského svazu a jiných států Varšavské smlouvy

1973

Pražská smlouva mezi NSR a ČSSR jakožto posledních z tzv. východních smluv; určena neplatnost Mnichovské dohody; od té doby diplomatické vztahy mezi Bonnem a Prahou na nejvyšší úrovni

1989-1990

občané NDR prchají do ambasády NSR v Praze a tím dosáhnou povolení k odjezdu;
pád berlínské zdi, Sametová revoluce v Praze;
sjednocení Německa konec komunismu v Československu

1992

1993

rozpad Československa, vznik dvou
nástupnických států

1997

Česko-německá deklarace; založení Česko-německého fondu budoucnosti, odškodnění
ještě žijících nuceně nasazených z doby nacismu

2004

vstup České republiky do
Evropské unie

Rešerše novin

Úvod

Je názor mladé generace v česko-německých vztazích zastoupen v obou zemích v médiích a politické debatě? Když jsme pročítali noviny, tak jsme museli na tuto otázku často odpovědět záporně. Zdálo se nám, že politická témata a částečně také radikální názory menšin zaznívají častěji než přesharniční sousedská setkání či názory mládeže. Důležitost zpravodajství a počet výtisků přitom hrály stejně významnou roli jako vlastní obraz politických aktérů. Aby byly potvrzeny tyto domněnky, zkoumali autoři české a německé deníky, jak informují o sousední zemi.

Předmět zájmu představovaly v Německu tyto celostátní deníky: Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ), Süddeutsche Zeitung a regionální deníky Freie Presse (FP), Sächsische Zeitung a bavorský deník Passauer Neue Presse (PNP). Hledaná hesla byla: Česko a Beneš.¹³ V Česku se jednalo o celostátní deníky Mladá fronta Dnes (MfD) a Hospodářské noviny (HN). V těchto denících se hledaly odkazy k Německu, Němcům a Benešovi.

V případě německých deníků probíhala rešerše ponejvíce s pomocí on-line archívů, v případě českých deníků nejčastěji v archívu tištěných fondů. Články byly rozčleněny kvantitativně do kategorií *mládež*, *politika*, *hospodářství*, *kultura*, *kriminalita*, *sport* a *ostatní*. Kvalitativní analýza se soustředila na vybraných významných deset událostí¹⁴ bilaterálních vztahů.¹⁵

Rešerši novin si rozdělili jednotliví členové pracovní skupiny mezi sebe. Jelikož byla provedena bez nároku na honorář nad rámec každodenních povinností jako školní docházka nebo zaměstnání, nemohlo být vzato v potaz více deníků. Německé deníky PNP a Süddeutsche Zeitung byly prozkoumány z důvodu nedostatku výtisků a chybějícího bezplatného přístupu k novinovému archívu pouze kvalitativně na základě nadpisů z on-line archívu. Kvantitativní rešerše musela být provedena stejným způsobem, tj. namátkově. I když by rešerše více deníků provedena více do hloubky bývala přinesla přesnější výsledek, zastáváme názor, že výběr je reprezentativní, neboť se v Česku i Německu zohlednily dva nejvýznamnější celostátní deníky a také regionální deníky z česko-německého pohraničí. Poněvadž v Česku neexistují regionální deníky stejné kvality jako v Německu a čtou se

¹³ Aby byly pokryty historické souvislosti, zadávali autoři u saských regionálních deníků a Süddeutsche Zeitung rovněž heslo „Československo, které v případě FAZ a PNP úplně zahrnovalo heslo Česko a Benešovy dekrety.

¹⁴ Řeč prezidenta Havla ve Spolkovém sněmu, Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci mezi ČSFR a SRN z roku 1992, 50 let po Postupimské konferenci, česko-německá deklarace z roku 1997, setkání sudetoněmeckého krajského sdružení, hlasování poslanců Evropského parlamentu proti vstupu Česka do EU, události roku 2002, gesto premiéra Paroubka a Lex Beneš.

¹⁵ V případě kvantitativní rešerše se přidělil počet článků novin v určitém časovém rozmezí do předem stanovené kategorie. Kvalitativní rešerše se v článcích zkoumal druh, styl (polemika), pozadí a s tím spojené osobnosti.

celostátní deníky s regionální přílohou, zkoumaly se dva celostátní deníky. Z důvodů přístupnosti se neanalyzovaly zástupci bulvárních deníků *Blesk* a *Bild*.

Způsob rešerše se v každé zemi a u každých novin odlišoval. V Česku stále neexistují on-line archívy všech novin. Proto autoři použili archívy tištěných fondů. Z časových důvodů probíhala analýza novin jen namátkově. Protože Freie Presse nemá on-line, analyzovaly se protříděné články v archívu vydavatelství v Chemnitz. Kvantitativní rešerše Süddeutsche Zeitung a PNP se z časových důvodů a vzhledem k nehonorované aktivitě členů vykonala

namátkově v on-line archívech. Kvantitativní rešerše FAZ se zaměřila na heslo Česko a kvalitativně na hesla Česko a Beneš.

V části věnované vyhodnocení jsou jednotlivé deníky krátce představeny, způsob a rešeršované období popsány. Následně jsou představeny výsledky bádání každých novin a shrnuto zpravodajství v obou zemích. Na závěr porovnááme výsledky průzkumu v obou zemích a objasňujeme úlohu mládeže ve zpravodajství.

Tímto má být ozřejměn způsob zpravodajství a nedostatek názorů mládeže v česko-německých vztazích. Domníváme se, že tomu tak je.

Německé deníky

Frankfurter Allgemeine Zeitung

Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ) má v průměru 910 000 čtenářů a denně se vydává se v nákladu 360 000 kusů ve vydavatelství *Frankfurter Allgemeine Zeitung GmbH*. Patří mezi nejdůležitější celoněmecké deníky. V porovnání se zpravodajstvím *Süddeutsche Zeitung* je FAZ konservativnější. Rešerše byly zpracovány na základě on-line archívu FAZ novinového archívu vědecké knihovny v Olomouci.¹⁶

Za rok přinesl FAZ průměrně 1000 článků o Česku. Toto číslo je dosti vysoké. Za povšimnutí stojí, že v letech 1996 – 2001 vzrostl počet těchto článků. V roce 2001 tak tomu bylo díky sportovnímu zpravodajství. FAZ otisk celkově 1 411 článků v roce 2001. Do roku 2005 klesal počet zpráv věnovaných Česku. V roce 2005 přinesl FAZ 837 článků k Česku – ponejvíce v rubrikách sport a hospodářství. V obou rubrikách není Česko hlavním předmětem zájmu a je zmíněno v rámci sportovních výsledků a hospodářských údajů. Přibližně 50krát za rok informoval FAZ o kulturních akcích se vztahem k Česku.

K hledanému heslu *Česko* je možno nalézt průměrně 60 článků o politice za rok. Tyto články se vztahují především k Evropské unii a společným dějinám. Zajímavostí je, že k hledanému heslu „Benešovy dekrety“ bylo nalezeno částečně více souvisejících článků. Ročně se jednalo průměrně o 40 článků.

Od srpna 1995 do května 1997 se soustřeďovalo politické zpravodajství FAZ na přípravu a schvalování Česko-německé deklarace. V tomto období se důkladně probíraly společné dějiny a problémy spojené s tématem Česko-německé deklarace. Na stránkách dostaly rovněž prostor různé názory a komentáře. Převažovalo však zpravodajství. Johann Georg Reißmüller kritizoval v této době (FAZ 12. 2. 1997 „Abweichend vom Text“ – „Odchylně od textu“) nedostatečné zpracování odsunu v deklaraci.

Především roce 2002 se na stránkách FAZ rozhořel spor o Benešovy dekrety. K tomu došlo hlavně v souvislosti s vyjádřením českého premiéra Miloše Zemana,¹⁷ českou předvolební kampaní a blížícím se vstupem Česka do EU. Téměř 200 článků, dopisů čtenářů a reportáží informovaly důkladně o obou zúčastněných stranách a o jejich názorech. Svá stanoviska psali do redakce čeští a sudetoněmečtí radikálové, právní experti, zainteresovaní politici a zástupci Evropského parlamentu. FAZ otiskoval i mezinárodní stanoviska. Reportáže FAZ byly objektivní a čtenář dostal možnost přečíst si jak argumenty pro, tak proti. V některých komentářích se postavili někteří žurnalisté, např. Karl Peter Schwarz (23. 7. 2002 „Cynismus

¹⁶ Kvantitativně: Česko, kvalitativně: Česko, Beneš.

¹⁷ Premiér České republiky v letech 1998 – 2002 Miloš Zeman radil izraelské vládě vyřešit izraelsko-palestinský konflikt odsunem Palestinců, tak jak se jednalo po konci druhé světové války s Němci.

v Praze a Bruselu“) a Berthold Kohler (23. 2. 2002 „Hodina pravdy,“ „Problém,“ „Prámem“) proti pasivnímu postoji spolkové vlády a požadovali označit Benešovy dekrety z morálních důvodů za neplatné. Nápadný byl rovněž nevyvážený poměr mezi mnoha radikálními dopisy sudetoněmeckých čtenářů a hrstkou hlasů podporujících českou stranu.

Každoročně přinášel FAZ zprávy o Sudetoněmeckých dnech konaných o svatodušních svátcích. Délka zpravodajství se samozřejmě odvíjela od výbušnosti česko-německé minulosti v jednotlivých rocích. V roce 2002 věnoval FAZ Sudetoněmeckým dnům mnoho pozornosti a informoval o všech zúčastněných stranách. Do svého vydání zahrnul rovněž přetištěný článek z Mladé fronty Dnes. V dalších prozkoumaných rocích byl představen toliko postoj Krajského sdružení a CSU. FAZ informoval výlučně objektivně a dokonce částečně kritizoval radikální a zastaralé požadavky Krajského sdružení.

V porovnání s rubrikami sport, hospodářství a politika informoval FAZ své čtenáře poměrně málo o tématech souvisejících s mládeží. Průměrně se mohli čtenáři dočíst cca šesti takovýchto článků ročně. Reportáže se zabývaly hlavně mezistátními školními partnerstvími a výměnami mládeže. Zde je nutno jako pozitivum vyzdvihnout skutečnost, že FAZ inicioval v letech 2001 – 2003 projekt „Mládež a životní prostředí“ jako mezinárodní spolupráci mezi Českem, Německem a Polskem. V rámci tohoto projektu prováděli společně studenti českých a německých středních škol výzkum k ekologickým tématům v obou zemích. Výsledky jejich práce byly otištěny v FAZ a Mladé frontě Dnes. Během projektu informoval FAZ často o oboustranných setkáních. Proto se čtenáři mohli v roce 2002 19krát dočíst o tématech souvisejících s mládeží. Vysoký počet článků v roce 2002 představuje výjimku. Názor mládeže k česko-německým vztahům neotiskl FAZ nikdy.

Süddeutsche Zeitung

Süddeutsche Zeitung je nejvíce čteným celoněmeckým deníkem. Od roku 1997 stoupl počet čtenářů o 50 % na současných 1 500 000, přičemž asi 1/3 pochází z Bavorska. V roce 2006 se každodenně vydalo 430 000 výtisků, což je o 70 000 více než v případě FAZ, jehož náklad od roku 2001 klesá.¹⁸ Vydavatelem Süddeutsche Zeitung je *Süddeutsche Zeitung GmbH*. V rámci Süddeutsche Zeitung vychází zvláštní příloha pro Bavorsko a Mnichov. Süddeutsche Zeitung můžeme označit jako méně konservativní v porovnání s FAZ.

Analýza probíhala pomocí on-line archívu DIZ Medienport. Na těchto stránkách bylo možno pracovat zdarma jen s přehledem článků. Obsah jednotlivých článků byl již zpoplatněn. Z těchto důvodů chybí kvalitativní analýza. Vzhledem k náročnosti se omezila kvantitativní rešerše jen na namátkové vyhledávání ve vybraných měsících.¹⁹

¹⁸ http://www.sueddeutsche.de/app/service/mediadaten_pdf/Argumente.pdf, 28.2.2007; www.faz.net, 27.2.2007

¹⁹ Paralelně k PNP: prosinec 1996, listopad 1997, říjen 1998, září 1999, srpen 2000, červenec 2001, červen 2002, květen 2003, duben 2004, březen 2005, dodatečně také únor 1995 (Tento měsíc nebyl v případě PNP k dispozici).

Süddeutsche Zeitung s 85 články měsíčně informoval přibližně stejně jako druhý námi vybraný celoněmecký deník FAZ. V porovnání s výlučně bavorskou Passauer Neue Presse (PNP) je ovšem toto číslo v průměru o 55 článků měsíčně nižší. Všeobecně vzrostl počet článků Süddeutsche Zeitung v letech 1995 – 1999. Poté kolísal měsíční průměr na základě klíčových bodů v česko-německém zpravodajství ohledně rozšíření EU v roce 2004 a v roce 2001 se jednalo o přespříliš hospodářského zpravodajství.

Stejně jako v případě FAZ představoval největší podíl novinového zpravodajství sport. V roce 1999 a 2000 otisknul Süddeutsche Zeitung více než 60 článků, což představovalo asi 1/2 článků. Od té doby stagnovalo sportovní zpravodajství a počet článků se pohyboval kolem 38 měsíčně. Ve sportovní rubrice není Česko hlavním předmětem zájmu. Jak v hospodářské, tak politické části novin přinesl Süddeutsche Zeitung v průměru 15 článků měsíčně. Nápadným se jeví vzestup politického zpravodajství v letech 1996, 2002 a 2004. Tento nárůst byl dán Česko-německou deklarací, tzv. Zemanovou aférou²⁰ a rozšířením EU. Hospodářské zpravodajství dosáhlo svého vrcholu v roce 2001 a 2004, což opět souviselo se vstupem ČR do EU. Oblast kultury a dějin pokryl Süddeutsche Zeitung poměrně málo - průměrně pěti články měsíčně, vrchol dosáhlo zpravodajství v těchto rubrikách během tzv. Zemanovy aféry v roce 2002. Mezistátní kriminalita nebyla častým tématem (měsíční průměr čtyři články). Zde záviselo na jednotlivém roce, proto se počet článků rok od roku liší.

Jako nápadné se u Süddeutsche Zeitung jeví minimální zpravodajství o tématech týkajících se mládeže. V rámci celého zkoumaného období našli autoři studie pouze sedm článků – hlavně o výměnných pobytech žáků a studentů a kulturních událostech pro mládež. Závěrem lze říci, že oba celostátní deníky se tematicky zabývají mládeží srovnatelně málo. Názory mládeže k česko-německým vztahům nebyly v Süddeutsche Zeitung relevantní.

²⁰ Viz pozn. č. 17.

Freie Presse

Freie Presse se vydává pro jižní a jihozápadní Sasko v Chemnitz a svým zpravodajstvím pokrývá následující oblasti: Vogtland, Aue, Schwarzenberg, Mittleres Erzgebirge, Freiberg a přiléhající oblasti. Svým zpravodajstvím tak informuje polovinu sasko-českého pohraničí. Freie Presse se prodá 350 000 kusů, čímž dosáhne 920 000 čtenářů v Sasku a zároveň se tak stává nejčtenějším deníkem východního Německa. Průzkum pracovní skupiny politika Česko-německého fóra probíhal s pomocí vydavatelství *Chemnitzer Verlag und Druck GmbH und Co. KG*.

Freie Presse obsahuje kromě zpráv z celého světa, Německa a Saska také i místní zpravodajství. Ve zvoleném období pro analýzu se našlo v archívu 493 článků dle stanovených kritérií. Šest z 19 místních vydání se zaměřuje bezprostředně na sasko-české pohraničí, a tak je zde patrný vyšší počet článků vztahujících se k Česku než je tomu v jiných místních vydáních. Tyto články sestávaly ze zpráv a reportáží o: spolkové činnosti na obou stranách hranice, sportu, mezistátní spolupráci škol či akcím pořádaných společně českou a německou obcí, které se vždy nějakým způsobem vztahovaly k Německu. Mimoto vydávala FP na celém území, které svým zpravodajstvím pokrývala, speciální stránku se zprávami o zajímavých akcích, činnostech a reportážemi z Česka. Kromě představení práce spolků nebo obcí v přístřaničí nabízela FP rovněž tipy na trávení volného času v Česku. Rovněž FP vydávala zprávy k regionálním dějinám na obou stranách hranice.

V hlavní části vydání FP se zprávy o Česku objevovaly nejčastěji v rubrice politika. Z velké části se jednalo v celém zkoumaném období o agenturní zprávy k odsunu, Benešovým dekretům a diskusní příspěvky ke zmíněným tématům jak z pohledů historického, tak i současného. Zpravodajství probíhalo analogicky k politickým událostem, např. Sudetoněmeckým dnům. Vedle agenturních zpráv napsal mnoho článků také dlouholetý pražský korespondent *Rainer Koch*. Jeho články přinášely rovněž vedlejší informace. U těchto článků se přihlíželo k postoji českých a německých zúčastněných (politika, Svaz vyhnanců atd.), zdůrazňoval se tvrdý postoj na obou stranách a články přinášely taktéž vyhlídky budoucího vývoje. V delších rozmezích vycházely články s pamětníky na české straně, především ze Sudet. Tyto články popíraly např. názory Svazu vyhnanců. Nadto našel čtenář FP pro vlastní orientaci analogicky k událostem také historický vývoj soužití Čechů a Němců v Sudetech. Rozhovory s osobnostmi v oblasti česko-německých vztahů vycházely poměrně málo (zde je nutno zdůraznit rozhovor s Pavlem Kohoutem z 16. 3. 2002). Na místní úrovni bylo téma česko-německých vztahů poměrně málo objasňováno pamětníky na obou stranách hranice.

Další témata k česko-německým vztahům nebo k sousední zemi prezentována v celkovém vydání se týkala především ekologie (stav lesů v Erzgebirge, průmyslové škody z dob minulých), v oblasti dopravy a infrastruktury se jednalo o články k výstavbě mezistátních dálnic a hraničních přechodů, v případě turistiky šlo o tipy k „objevení“ sousední země. V oblasti politické se články zaměřovaly na rozšíření EU a vstup Česka do EU. Málo bylo zastoupeno hospodářství a kultura. Zprávy k mezistátní kriminalitě (převaděčství, krádeže a prostituce) se objevovaly poměrně často v FP. Zpravodajství neposkytlo téměř žádný rozhovor či názor k mladé generaci. V celém zkoumaném období se objevily pouze tři relevantní články o mládeži.

Sächsische Zeitung

Sächsische Zeitung se vydává v *Dresdner Druck – und Verlagshaus* pro 21 různých regionálních vydání, z čehož je šest místních vydání pro příhraniční oblasti Dippoldiswalde, Freital, Löbau, Pirna, Sebnitz, Zittau. Sächsische Zeitung tak pokrývá východní část sasko-českého pohraničí. Celkový denní náklad je 300 000 kusů.²¹ Základ pro průzkum vydání z let 1996 – 2005 představoval on-line archív.

V prozkoumaném období stabilně stoupal počet článků, které se dotýkají buď Česka, nebo obsahují zprávy z obou zemí. V roce 1996 jsme napočítali sotva 200 článků, v roce 2005 jich bylo již více než 600. Tím došlo k ztrojnásobení počtu článků v hlavní nebo regionální části. Zvýšení počtu článků se týká všech zkoumaných oblastí (mládež, politika, hospodářství, kultura, kriminalita a sport). Rovněž počet článků k dalším tématům narostl výrazně ve zkoumaném období. Dále je u *Sächsische Zeitung* patrné, že místní přílohy v pohraničí informovaly o mezihraničních tématech nebo akcích mnohem více než jiné regionální přílohy. *Sächsische Zeitung* obsahoval pravidelně speciální stranu s informacemi o sousední zemi (Česko nebo Polsko). V této příloze byly kromě představení spolkové činnosti často zveřejněny tipy na výlet nebo informace o zajímavých akcích. Mimoto noviny informovaly o dění na místní politické scéně v obcích a sousedních městech. Velmi často se v novinách objevovaly příspěvky k turismu.

Hlavní vydání obsahovalo v sledované době mnoho článků o Česku, avšak politické zpravodajství výrazně převažovalo (912 článků ve sledovaném období). Převážná část zpravodajství se zabývala odsunem či Benešovými dekrety. K Sudetoněmeckým dnům přinášely noviny jednak zpravodajství, ale také i komentáře a rozhovory s účastníky. Dále se tématem stalo rozšíření EU. Často se zveřejňovaly krátké články o politickém dění v Česku. Co se týče druhého největšího počtu článků, tak ty se věnovaly hospodářství (celkem 463). V popředí těchto článků stálo rozšíření EU a z toho vyplývající šance pro německé

²¹ http://www.sueddeutsche.de/app/service/mediadaten_pdf/Argumente.pdf, (28.2.2007)

podnikatele. Poměrně často se objevovaly články k přeshraniční kriminalitě - 339 článků k převaděčství, prostituci, pašování atd. Články ke sportu a kultuře byly prezentovány přibližně stejně jako příspěvky k dopravě, partnerství mezi městy, euroregionům a vzdělávání. Došlo-li ke zvýšení počtu článků, tak to bylo zapříčiněno událostmi jako např.: dostavba jaderné elektrárny v Temelíně, výstavba dálnice D 8/A 17, povodeň či společné vzdělávací projekty. *Sächsische Zeitung* připravoval často články ke společným dějinám, které sloužily k orientaci čtenářů v případě delších reportáží. Korespondent *Sächsische Zeitung* v Praze Hans-Jörg Schmidt, informoval často čtenáře o politických událostech i z české perspektivy. Tímto způsobem přinesl *Sächsische Zeitung* mimo agenturních zpráv s citáty politiků také rozhovory, reportáže pamětníků a analýzy. O mladých informoval *Sächsische Zeitung* hlavně formou zpráv upozorňujících na konání společných česko-německých setkání mládeže nebo mezistátních sportovních utkání dorostových družstev. Celkem bylo otištěno k tomuto tématu každým rokem v průměru 20 článků, avšak v posledních počet článků o mládeži klesal. Celkově výrazně převažovala politická témata.

Passauer Neue Presse

Passauer Neue Presse (PNP) je regionálním deníkem pro zemědělské jihovýchodní Bavorsko, především pro města: Altötting, Deggendorf, Landau an der Isar, Passau a Tranreut. Svým zpravodajstvím postihuje jižní hranici Bavorska s Českem. PNP se vydává denně v nákladu téměř 175 000 kusů a čte ji asi 65 % bavorského obyvatelstva (480 000 čtenářů) a téměř 45 % z věkové skupiny od 14 do 29 let (70 000 čtenářů).²² PNP se řadí k mezinárodně působící *Verlagsgruppe Passau GmbH*, která vlastní deníky v Polsku, Česku a na Slovensku. Veškeré české deníky vydávané ve společnosti *Vltava-Labe-Press a.s.* (*Deníky*) patří k této skupině.

Základem pro analýzu byl on-line archiv, z něhož je možno zdarma získat články od září 1996. Pro období 1996 – 2005 se vybral v každém roce vždy jeden měsíc a v člancích se hledala zmínka o Česku. Vyhledané články byly následně přiřazeny do výše jmenovaných kategorií. Vzhledem k vysokému měsíčnímu počtu článků v letech 1996 – 2005²³ (průměrně 140) obsahujících pojem Česko, musela být analýza z důvodu dobrovolnosti autora omezena na náhodný výběr v jednotlivých měsících. Na základě počtu prozkoumaných let a skutečnosti, že byly zohledněny téměř všechny měsíce, se může vycházet z toho, že se dosáhlo reprezentativnosti studie. Z důvodu nedostatku finančních prostředků autoři nemohli provést kvalitativní analýzu.

²² Mediendaten 2005, www.pnp.de

²³ Prosinec 1996, listopad 1997, říjen 1998, září 1999, srpen 2000, červenec 2001, červen 2002, květen 2003, duben 2004, březen 2005.

Při srovnání výsledků za jednotlivé měsíce lze zjistit, že zpravodajství v letech 1996 – 1999 stoupl zhruba o polovinu a od roku 1999 se pohybovalo kolem necelých 140 článků za měsíc. Výjimku představuje rok 2002, kdy počet článků klesl na 75 a rok 2004, tj. roku vstupu ČR do EU, během něhož narostl počet článků v dubnu 2004 na 277.

Přibližně 25 článků měsíčně se řadí mezi kulturní a sportovní zpravodajství. O hospodářství a kriminalitě publikovala PNP zhruba 11 článků za měsíc. V dubnu 2004, jeden měsíc před vstupem ČR do EU, narostl počet článků věnovaných hospodářství v příhraničním regionu na 103. Politikou se zabývalo přibližně 17 článků měsíčně, přičemž převažovala témata z místní politiky. Mimoto se v PNP objevovaly články k přírodě, turismu, dějinám a termíny konání různých akcí. S přibližně 20 články měsíčně představovaly zprávy o spolkové činnosti v Česku velký podíl na zpravodajství. Zprávy týkající se mládeže byly otištěny průměrně šestkrát za měsíc, přičemž obsahovaly informace o vzájemných školních výměnách a volnočasových aktivitách. Názory mládeže k bilaterálním vztahům dostaly prostor před vstupem Česka do EU.

Výsledek průzkumu německých novin

Ve srovnání celostátních a regionálních deníků v příhraničí z let 1995 – 2005 jsou znatelné rozdíly, avšak podíl článků o mladé generaci byl jak v celostátních, tak regionálních denících marginální.

Frankfurter Allgemeine Zeitung přinesl jako významný německý deník průměrně 1 000 článků o Česku. Největší podíl z nich lze najít v rubrikách hospodářství a sport. V politické části FAZ informoval o velmi kontroverzních tématech česko-německých vztahů. V roce 2002 to bylo např. 200 článků o Benešových dekretech. K tématu mládež presentoval FAZ málo článků – průměrně 7,7 za rok. Vyzdvihnout lze projekt „Mládež a životní prostředí – mezinárodní spolupráce mezi Českem, Německem a Polskem.“

Süddeutsche Zeitung jako největší celoněmecké noviny informovaly o Česku přibližně stejně často jako FAZ. Obdobně jako v případě FAZ stály v popředí zájmu zprávy z hospodářství a sportu. Politické zpravodajství bylo však trojnásobně vyšší než v FAZ. Rovněž články v rubrikách kultura a kriminalita byly v *Süddeutsche Zeitung* o něco častěji než v FAZ. Zprávy k tématu mládež představovaly stejně jako v případě FAZ marginální podíl.

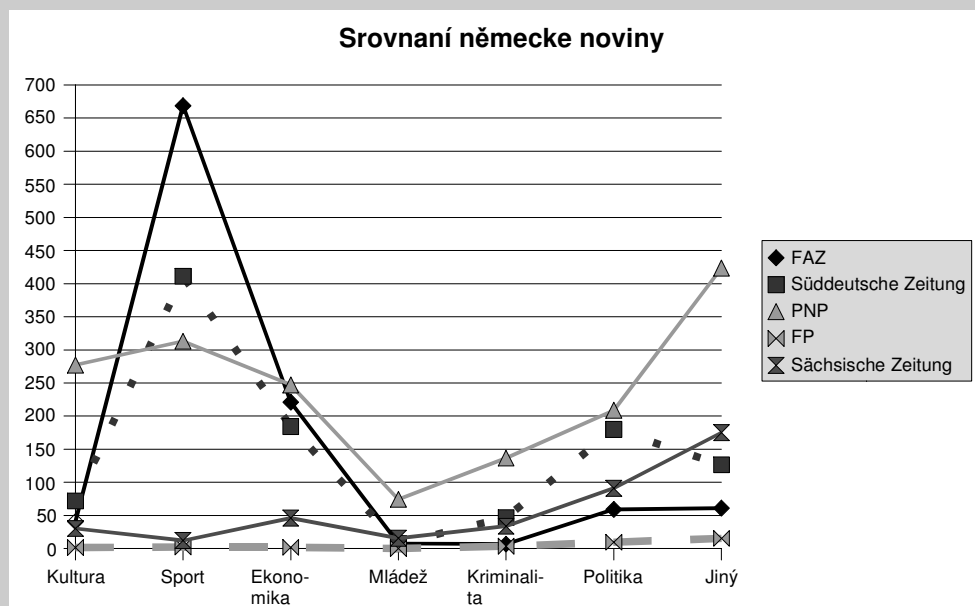
S určitým odstupem informovala *Freie Presse* nejvíce články o politice v česko-německých vztazích. Články *Freie Presse* můžeme rozdělit do dvou oblastí – krátké zprávy a delší reportáže, které zohledňovaly situaci v obou státech. Články k místním přeshraničním tématům se nevyskytovaly příliš často, avšak jejich počet a obsahovost/obsažnost v místních vydáních v pohraničí je mnohem vyšší než v ostatních vydáních. Za povšimnutí stojí pravidelné zpravodajství o Česku v celé spádové oblasti. Názory mládeže *Freie Presse* nepřinesla. Ve zkoumaném období bylo 493 článků o Česku, z nichž se pouhé tři týkaly mládeže, ale 116 bylo k politice.

Sächsische Zeitung informovalo ve sledovaném období často o Česku (v průměru 400 článků ročně). Vedle řady agenturních zpráv zařadil *Sächsische Zeitung* do svých výtisků také hodně zpráv a komentářů převážně k politickým událostem. O dění v Česku tak nebyli do detailů informováni čtenáři jen v bezprostředním pohraničí. Také zde stojí za zdůraznění zvláštní stránka se zprávami z Česka, která sice obsahovala 15 článků ročně o mládeži a v 91 se zabývala politikou.

Passauer Neue Presse, k níž patří mnohé české regionální deníky, nejvíce zpravila své čtenáře ve sledovaném čase o Česku (průměrně 1 680 článků se vztahem k Česku ročně). Přitom byl vyvážený podíl mezi rubrikami politika, kultura, kriminalita a sport. Největší zájem se soustředil hlavně na místní zpravodajství. O aktivitách mládeže vztahujícím s k Česku

psala *Passauer Neue Presse* poměrně často – za rok průměrně 75 článků. Názory mládeže však byly v *Passauer Neue otištěny Presse* zřídka.

Během pročítání německých novin vyvstal dojem, že mládež nemá vliv na veřejnou debatu o česko-německých vztazích. Dojem se autorům studie v závěru potvrdil, což platí souhrnně pro všechny prozkoumané německé deníky. O mládežnických projektech v česko-německých vztazích se příležitostně psalo, avšak mládež nebyla dotazována na své názory k česko-německé problematice.

Tab 2: počet článku tykajících se České republiky ročne

Rešerše v České republice

Mladá fronta Dnes

Mladá fronta Dnes je s průměrným nákladem 310 000 exemplářů a 1,15 milionů čtenářů denně nejrozšířenější, kvalitní, celostátní deník v České republice.²⁴ Vychází v nakladatelství Rheinisch-Bergische Druckerei- und Verlagsgesellschaft, mbH (RBDV) a politicky je orientována v pravém středu.

Rešerše byla provedena pomocí archivu Národní knihovny v Praze. Zkoumána byla hesla „Německo“, „Němci“ a „německy“. Kvalitativní výzkum se zaměřil na léta 1990 – 2005, přičemž se jednalo o analýzu deseti pro česko-německé vztahy relevantních témat.²⁵ Kvantitativní rešerše se týkala výzkumu novinových titulků na hledaná slova, přičemž byl v každém zkoumaném roce vybrán jeden týden.²⁶ Toto omezení bylo nutné, protože on-line archiv je k dispozici teprve od roku 2004.

S průměrně 21 články týdně informovala MfD poměrně často o Německu. Dominovala politická a hospodářská témata, naopak mládež nebyla ve zkoumaných týdnech vůbec zmíněna. V rámci politického zpravodajství převažovala před vstupem do Evropské unie sudetoněmecká problematika, od roku 2004 je možno pozorovat klesající tendenci.

U MfD je nápadné, že ve srovnání s německými, celostátními novinami zveřejňuje převážně agenturní zprávy. Lze nalézt málo komentářů, ty ale překvapují svojí kvalitou a hloubkou, přičemž vzniká dojem, jakoby žurnalisté chtěli šířit k Německu přátelské tendence. Nadto jsou pravidelně publikovány cizí komentáře osob aktivních ve společenských vědách, které se zaměřují na česko-německé vztahy. Novinář Martin Komárek například upozornil na to, že by se v dnešní Evropě neměla klást ultimáta (týkající se co nejrychlejšího zrušení Benešových dekretů), nýbrž by se mělo vyjednávat. Dějiny nemůžeme změnit, ale mnohé litovat (1.5.2004). Dne 17. května 2004 upozornil Martin Komárek na skutečnost, že i patnáct let po revoluci stále vládne velká nedůvěra Čechů vůči Němcům a že se Češi nadále drží teze kolektivní viny. Zabýval se otázkou, zda-li výroky pronášené při Sudetoněmeckých dnech nebo odhalení Benešovy sochy představují větší provokaci. Dne 18. května 2005 zdůraznil Viliam Buchert, že česko-německé vztahy jsou ve své podstatě dobré, pouze na svatodušní svátky se necháváme provokovat, poté se ale vracíme k normálnímu životu. Oběma stranám zbývá pouze usmíření, které je podmíněno kompromisy. („Česko-německé vztahy jakožto fantom“)

²⁴ www.blisty.cz/art/23779.html, 13.1.07

²⁵ Řeč prezidenta Havla ve Spolkovém sněmu roku 1990; Česko-německá smlouva z roku 1992; 50 let po Postupimi; Česko-německá deklarace; každoroční setkání Sudetoněmeckého krajanseho sdružení; členové CSU v Evropském parlamentu a jejich hlas proti vstupu ČR do EU; události roku 2002; Paroubkovo gesto; Lex Beneš

²⁶ Poslední týden v lednu 1995, únoru 1996, březnu 1997, dubnu 1998, květnu 1999, červnu 2000, červenci 2001, srpnu 2002, září 2003, říjnu 2004, listopadu 2005. Tentýž postup byl zvolen při rešerši Hospodářských novin.

Politolog Jiří Pehe upozornil, že Češi ale sice akceptují omluvy Němců, ale ze strachu před dalšími požadavky nejsou ochotni přiznat své vlastní chyby a se za ně omluvit (srpen 2005, „Jsme svědky českého pokrytectví“).

Oproti dominanci politických a hospodářských témat zauímají sport a kultura vždy jen 10 % všech článků, kriminalita byla zmíněna jen na okraji. Ve zkoumaném období se ale ani jeden článek netýkal mládeži relevantních témat. Je politováníhodné, že v největším kvalitativním deníku není vůbec vnímán hlas mládeže.

Hospodářské noviny

Hospodářské noviny (HN) patří mezi čtyři celostátní, kvalitní české deníky a zaměřují se na ekonomickou tematiku a burzu. Nad rámec toho informují o politice, kultuře a sportu. S denním nákladem 74 000 kusů dosáhnou 206 000 čtenářů. Hospodářské noviny lze označit jako liberálně-konzervativní. Nakladatelství Economia je vlastněn mezinárodním Dow Jones – Handelsblatt.

Rešerše se zaměřila na léta 1990 až 2001 a byla uskutečněna v archivu Vědecké knihovny v Olomouci, články let 2002 až 2005 lze možno stáhnout z on-line archivu. Kvalitativní rešerše se zaměřila jako u MfD na deset událostí v česko-německých vztazích.²⁷ Kvantitativní rešerše byla provedena za pomoci elektronického archivu Vědecké knihovny v Olomouci, opět byl použit model jako u MfD, čili analýza vybraných týdnů let 1995 – 2005 a zařazení do kategorií. Toto omezení bylo nutné, aby bylo možné dosáhnout určité možnosti srovnání českých novin. Hesla byla jako u MfD „Německo“, „Němci“ a „německy“, jak a Beneš.

Kvantitativní rešerší bylo v celém zkoumaném období nalezeno jen osm článků týkajících hospodářství, tři z politiky a jeden ke kultuře. V porovnání s MfD a německými deníky nepřikládaly HN velkou váhu zpravodajství o sousední váhu. HN přinesly v porovnání s MfD a německými deníky o poznání méně zpráv o Německu. Stejně jako MfD přejímaly HN zprávy světových tiskových agentur.²⁸

Kvantitativní analýza HN, která byla provedena heslovitě, vedla k překvapujícímu výsledku. V Hospodářských novinách se jen velmi zřídka píše o Německu nebo Edvardu Benešovi. Pokud se píše o Německu, týkají se články hospodářství (celkem osm) nebo politiky (celkem tři). Pokud srovnáme s MfD, informovaly HN ve zkoumaném období podstatně méně o Německu. Tak jako v případě MfD přebíraly HN zprávy ze světově známých tiskových agentur. Tuto skutečnost potvrdila kvalitativní analýza.

²⁷ Viz výše.

²⁸ Z důvodu nízkého počtu článků chybí statistická tabulka.

Ve srovnání s kvantitativní analýzou pracovní skupiny Politika se v HN vybraným tématům věnuje více pozornosti ve zpravodajství. Z tohoto důvodu je možné jasně pozorovat změny v klíčových zájmech na příkladu jednoho tématu. Platí to obzvláště pro tematiku Sudetoněmeckých dní, které se konají jednou ročně na svatodušní svátky.

Zpočátku dominovala témata *Smlouva o dobrém sousedství mezi ČSFR a SRN*. K tomuto tématu byly napsány následující výroky, které znázorňují různé pozice mezi německými politiky. Dle názoru Maxe Streibela se v případě tohoto dokumentu jedná o smlouvu promarněných šancí (*Zklamání F. Neubaera*, HN 3.6.1992). Na to kontroval Ulrich Irmer (tehdejší zahraničněpolitický mluvčí FDP), že tento výrok je proti šanci demokracie v Československu, proti bonnské vládě, proti většině vlastních poslanců ve Spolkovém sněmu a orientován proti Sudetským Němcům (*Narůstá spor FDP – CSU*, HN 9.6.1992).

Poté často následovaly výroky týkající se zrušení Benešových dekretů. Intenzita těchto článků rostla během jednání o *Česko-německé deklaraci*. Edmund Stoiber prohlásil, že pomocí Deklarace česká vláda šla nejdále při odsouzení poválečného vyhnání sudetských Němců (*Obzvlášť bouřlivé sudetoněmecké dny*, HN 19.5.1997). Poté ale následovala kritika E. Stoibera proti Česku. Tematika zrušení Benešových dekretů byla zmiňována i často ze strany bavorské vlády nebo sudetských Němců vzhledem k vstupu České republiky do EU. V emocionální řeči atakovala Erika Steinbach již dávno zesnulého prezidenta Edvarda Beneše. Tvrdila, že E. Beneš nese odpovědnost za vraždy, nucené práce a odsun miliony osob (HN 3.7.2003).

Závěrem lze říci, že HN poměrně mnoho prostoru věnují pracovní skupinou Politika vybraným tématům. To ale nepotvrdila kvalitativní analýza, protože data, popř. jednotlivé týdny, byly vybrány náhodně.

Rešerše novin – facit

Pomocí rešerše zpravodajství o sousední zemi v pěti německých a dvou českých denících jsme chtěli prozkoumat, zda politická témata a radikální postoje skutečně převažují a názor mládeže se na druhou stranu v médiích neobjevuje.

V obou zemích představoval podíl zpravodajství o tématech vztahujících se k minulosti a o problematice odsunu pevný podíl. Především v roce 2002 vyšlo v obou zemích mnoho článků k této tematice. Celkově lze říci, že v Německu se o tom píše více při zvláštních příležitostech, např. během Sudetoněmeckých dnů. Na české straně je tomu obdobně - tématem se novinové články zabývají jen při určitých příležitostech, jindy zřídka. Přitom se snaží novináři, např. Martin Komárek v MfD, vytvářet vůči Německu přátelštější obraz.

Ve zpravodajství obou zemí o svém sousedovi stojí v celostátních denících v popředí zprávy z politiky a hospodářství. Na české straně převažují agenturní zprávy, FAZ a Süddeutsche Zeitung přinášejí delší články, komentáře se objevují v novinách na obou stranách hranice. Německé regionální deníky informují především o regionálně-politických aspektech bilaterální politiky a vlivech na místní hospodářství. Poměrně často se píše o kultuře, dopravě, spolkových aktivitách. Ve všech německých denících jsou do očí bijící sportovní zprávy.

O tématech vztahujících se k mládeži se v obou zemích informuje málo. V Česku nebyl nalezen ve zkoumaném období žádný článek. V Německu zpravily především regionální deníky o školních partnerstvích a výměnách mládeže. I oba německé celostátní deníky se občas zabývaly výše zmíněným tématem. Nápadné ale je, že názor mládeže k česko-německým vztahům nepředstavoval téma nějakého článku.

Frankfurter Allgemeine Zeitung								
	Kultur	Sport	Wirtschaft	Jugend	Kriminalität	Politik	Sonstiges	Gesamt
	Kultura	Sport	Hospodařství	Mláděz	Kriminalita	Politika	Ostatní	Celkem
1996	36	387	190	5	12	39	55	724
1997	34	493	227	4	12	107	78	955
1998	50	857	224	8	4	70	60	1273
1999	28	872	197	3	9	47	61	1217
2000	41	831	163	7	14	54	72	1182
2001	42	1004	200	17	7	67	74	1411
2002	44	741	223	19	3	75	70	1175
2003	31	468	199	3	2	47	63	813
2004	70	586	314	8	2	46	43	1069
2005	33	448	274	3	3	41	35	837
Gesamt Celkový	409	6687	2211	77	68	593	611	10656
Jahresdurchschnitt roční průměr	40,9	668,7	221,1	7,7	6,8	59,3	61,1	1065,6
Monatsdurchschnitt měsíční průměr	3,41	55,73	18,43	0,64	0,57	4,94	5,09	88,8
Quelle: http://fazarchiv.faz.net								
Recherchezeitraum:	1996 – 2005, gesamte Jahre							
Schlagwörter:	Tschechien, Beneš-Dekrete							
Sonstiges:	Leserbriefe, Geschichte, Umwelt, Gesellschaft, Tourismus, Religion							
Zkoumané období	1996 – 2005, celé období							
Hledaná hesla:	Česko, Benešovy dekrety							
Ostatní	dopisy čtenářů, dějiny, životní prostředí, společnost, turismus, náboženství							

Tab 3

Süddeutsche Zeitung									
	Kultur	Sport	Wirtschaft	Jugend	Kriminalität	Politik	Geschichte	Sonstiges	Gesamt
	Kultura	Sport	Hospodářství	Mláděz	Kriminalita	Politika	Dějiny	Ostatní	Celkem
02/1995	2	5	6	0	4	5	0	3	25
12/1996	6	8	7	0	6	27	7	4	65
11/1997	4	14	12	0	3	18	3	3	57
10/1998	4	28	10	1	6	16	5	6	76
09/1999	5	66	19	1	6	13	6	11	127
08/2000	3	63	16	0	1	5	2	3	93
07/2001	6	45	35	0	3	19	3	13	124
06/2002	13	39	5	0	3	22	12	2	96
05/2003	5	31	8	1	2	12	2	6	67
04/2004	8	49	30	3	3	19	7	9	128
03/2005	10	29	21	1	6	9	3	6	85
Gesamt Celkový	66	377	169	7	43	165	50	66	943
Jahresdurchschnitt roční průměr	72	411,6	184,36	7,64	46,91	180	54,55	72	1028,73
Monatsdurchschnitt měsíční průměr	6	34,27	15,36	0,64	3,91	15	4,55	6	85,73
Quelle: http://www.diz-muenchen.de									
Recherchezeitraum	1995 – 2005, ausgewählte Monate								
Schlagwörter:	Tschechien, tschechisch, Tschechoslowakei								
Sonstiges:	Leserbriefe, Geschichte, Umwelt, Gesellschaft, Tourismus, Religion								
Zkoumané období	1995 – 2005, vybrané měsíce								
Hledaná hesla:	Česko, český, Československo								
Ostatní	dopisy čtenářů, dějiny, životní prostředí, společnost, turismus, náboženství								

Tab 4

Passauer Neue Presse									
	Kultur	Sport	Wirtschaft	Jugend	Kriminalität	Politik	Sonstiges	Gesamt	
	Kultura	Sport	Hospodářství	Mláděz	Kriminalita	Politika	Ostatní	Celkem	
12/1996	10	19	10	5	6	22	27	99	
11/1997	9	11	10	3	18	11	24	86	
10/1998	20	12	11	6	17	18	32	116	
09/1999	25	41	13	8	17	21	32	157	
08/2000	26	47	8	10	8	16	32	147	
07/2001	29	30	14	7	14	32	39	165	
06/2002	12	17	2	4	3	6	31	75	
05/2003	31	26	16	6	13	9	35	136	
04/2004	41	29	103	9	10	25	60	277	
03/2005	28	29	19	4	8	14	41	143	
Gesamt Celkový	231	261	206	62	114	174	353	1401	
Jahresdurchschnitt roční průměr	277,2	313,2	247,2	74,4	136,8	208,8	423,6	12	
Monatsdurchschnitt měsíční průměr	23,1	26,1	20,6	6,2	11,4	17,4	35,3		
Quelle: http://www.gbi.de/r_profisuche/pressekantor.ein									
Recherchezeitraum:	1996 – 2005, ausgewählte Monate								
Schlagwörter:	Tschechien								
Sonstiges:	Vereine, Verkehr, Natur, Kirche, Tourismus, Partnerstadt, Heimatgeschichte, Mobilitätshindernisse								
Zkoumané období	1996 – 2005, vybrané měsíce								
Hledaná hesla:	Česko								
Ostatní	spolky, doprava, příroda, církev, turismus, partnerská města, dějiny vlasti, zábrany mobility								

Tab 5

Sächsische Zeitung								
	Kultur Kultura	Sport Sport	Wirtschaft hospodářství	Jugend Mláděz	Kriminalität Kriminalita	Politik Politika	Sonstiges Ostatní	Gesamt Celkem
1996	12	14	22	6	28	50	67	199
1997	4	8	27	11	20	57	121	248
1998	6	4	27	9	40	93	94	273
1999	14	4	33	10	46	65	126	298
2000	18	8	34	9	33	64	163	329
2001	35	11	47	20	49	88	198	448
2002	40	10	38	19	43	119	227	496
2003	45	9	63	33	21	136	218	525
2004	60	22	88	17	21	127	269	604
2005	70	32	83	22	38	113	270	628
Gesamt Celkový	304	122	462	156	339	912	1753	4048
Jahresdurchschnitt roční průměr	30,4	12,2	46,2	15,6	33,9	91,2	175,3	404,8
Monatsdurchschnitt měsíční průměr	2,53	1,02	3,85	1,3	2,83	7,6	14,61	33,73
Quelle: digitales Archiv des Verlagshauses								
Recherchezeitraum:	1996 – 2005, gesamte Jahre							
Schlagwörter:	Tschechien, Tschechoslowakei							
Sonstiges:	Verkehr, Bildung, Euroregion, Tourismus, Müllentsorgung, Grenzübergang, Geschichte, Städtepartnerschaft, Soziales							
Zkoumané období	1996 – 2005, celé roky							
Hledaná hesla:	Česko, Československo							
Ostatní:	doprava, vzdělání, euroregion, turismus, odstranění odpadu, hraniční přechod, dějiny, sociální otázky, partnerství měst							

Tab 6

Freie Presse											
	Kultur Kultura	Sport Sport	Wirtschaft hospodářství	Jugend Mláděz	Kriminalität Kriminalita	Politik Politika	Tourismus Turistika	Geschichte Dějiny	Verkehr Doprava	Sonstiges Ostatní	Gesamt Celkem
1990-1994	2	1	0	0	4	10	10	8	1	3	39
1995	0	2	1	0	6	16	4	3	1	22	55
1996/1997	1	2	1	0	5	11	12	3	5	18	58
1998/1999	4	4	5	0	7	19	10	3	8	15	75
2000-2002	8	10	9	1	12	32	12	14	12	33	143
2003/2004	7	12	9	2	10	28	8	6	7	35	124
Gesamt	22	31	25	3	44	116	56	37	34	126	494
Jahresdurchschnitt roční průměr	1,51	2,42	1,92	0,22	3,63	9,61	4,17	2,54	2,53	11,27	39,83
Monatsdurchschnitt měsíční průměr	0,13	0,2	0,16	0,02	0,3	0,8	0,35	0,21	0,21	0,94	3,32
Quelle: Printarchiv des Medienhauses der Chemnitzer Verlag und Druck GmbH und Co. KG											
Recherchezeitraum:	1995 – 2005, gesamte Jahre										
Aufgrund des begrenzt vorhandenen, vorselektierten Materials im Archiv der FP, enthalten manche Jahrgänge nur eine geringe Anzahl an Artikeln. Es wird angenommen, dass es nicht vollständig ist.											
Schlagwörter:	Tschechien, Tschechoslowakei und Beneš										
Sonstiges:	Einkauf, Euroregionen, Umwelt, Europäische Erweiterung, Bildung										
Zkoumané období:	1995 – 2005, celé roky										
Vzhledem k dostupným, předem protříděným materiálům v archívu FP, obsahují některé ročníky jen nízký počet článků. Domníváme se, že to není úplné.											
Hledaná hesla:	Česko, Československo a Beneš										
Ostatní:	nakupování, euroregion, životní prostředí, rozšíření Evropy, vzdělávání										

Tab 7

Mladá fronta Dnes								
	Kultur Kultura	Sport Sport	Wirtschaft hospodářství	Jugend Mláděz	Kriminalität Kriminalita	Politik Politika	Sonstiges Ostatní	Gesamt Celkem
01/1995	6	4	2	0	3	3	2	20
02/1996	7	6	4	0	0	3	1	21
03/1997	11	4	3	0	1	4	3	26
04/1998	4	4	3	0	2	2	1	16
05/1999	7	8	3	0	2	2	1	23
06/2000	6	5	2	0	0	4	8	25
07/2001	3	8	5	0	3	4	1	24
08/2002	6	5	5	0	0	4	3	23
09/2003	2	6	2	0	1	0	1	12
10/2004	11	1	3	0	1	1	2	19
11/2005	9	4	2	0	0	2	1	18
Gesamt Celkový	72	55	34	0	13	29	24	227
Jahresdurchschnitt roční průměr	314,18	240	148,36	0	56,73	126,55	104,73	990,55
Monatsdurchschnitt měsíční průměr	26,18	20	12,36	0	4,73	10,55	8,73	82,55
Wochendurchschnitt týdenní průměr	6,55	5	3,09	0	1,18	2,64	2,18	20,64
Quelle: Printarchiv Nationalebibliothek Prag								
Recherchezeitraum	1995 – 2005, wöchentliche Stichproben, da nur Printarchiv verfügbar							
Wöchentliche Stichproben:	Letzte volle Wochen der Monate Januar 1995, Februar 1996, März 1997, April 1998, Mai 1999, Juni 2000, Juli 2001, August 2002, September 2003, Oktober 2004, November 2005							
Schlagwörter	Deutschland, Deutsche, deutsch							
Sonstiges:	Expo (2000); Elbehochwasser (2001)							
Zkoumané období:	1995 – 2005, namátkové hledání vybraných týdnů, protože byl k dispozici jen archiv tiskovin.							
Vybrané týdny:	každého měsíce poslední týden ledna 1995, února 1996, března 1997, dubna 1998, května 1999, června 2000, července 2001, srpna 2002, září 2003, října 2004, listopadu 2005							
Hledaná hesla:	Německo, Němci, německý							
Ostatní:	Expo (2000), povodeň na Labi (2001)							

Tab 8

II. Dotazník

Jak již bylo možné vidět při analýze novin, koncentruje se česko-německé zpravodajství především na politická témata a zde v první řadě na politický spor týkající se odsunu a tzv. Benešových dekretů, dále také na hospodářská témata a ta s kriminálním kontextem. Zprávy o přeshraničních společenských tématech se ocitají většinou jen na okraji zájmu. Když jsme viděli naši tezi jakožto potvrzenou, stáli jsme před problémem. Neměli jsme žádnou informaci o tom, jaký je vlastně názor české a německé mládeže k tématům prezentovaným v tištěných médiích. Přivedlo nás to k nápadu, zeptat se mládeže obou zemí. Pokud v médiích nalzáme jen málo informací, co si pak mládež vlastně myslí? A dále: mají témata, která jsou v médiích prezentována, pro mládež – a tudíž pro budoucí aktéry vztahů – nějaký význam nebo ne?

Otázky

Abychom se mohli více dozvědět, jsou pro nás následující kategorie důležité:

- 1) Ve sporu o domov, který je médii tak často tematizován, jsme chtěli zjistit, co domov vlastně pro mládež obou zemí znamená, jak důležitý jim je a v jakých dimenzích ho chápou.
- 2) Abychom měli přístup k česko-německé tematice, je podstatné, abychom měli určité znalosti o sousední zemi. Protože většinou jejich základ tvoří osobní známosti, chtěli jsme vědět, kolik mladých lidí vlastně má vztah k sousedovi, jestli a jak často do sousední země jezdí a jestli ovládají cizí jazyky, které představují praktickou překážku pro dorozumění se. Dále byly shodnoceny různé výroky týkající se stereotypů aj.
- 3) V tištěných médiích obou zemí se nejčastěji vyskytují zprávy, články a komentáře k diskusi ohledně odsunu a tzv. Benešových dekretů. Na tomto místě nám připadalo smysluplné porovnání znalostí o událostech a skutečnostech. Je toto téma vnímáno, popř. má mládež dostatečné znalosti? Dále nás zajímal názor k významu témat odsun a dekrety.
- 4) Dále nás zajímal názor na výroky týkající se budoucnosti česko-německých vztahů, které byly úmyslně formulovány provokativně. Důležité bylo i zjištění, co *dějiny* pro mládež znamenají, abychom porovnali sensibilitu tohoto tématu u dotazovaných. Nakonec byla mládež požádána, aby se vyjádřila k výrokům ohledně evropské budoucnosti.
- 5) Údaje k osobě obsahují vedle národnosti, věku, třídy a školy i rozlišení, jestli se v rodině dotazovaného nacházejí uprchlíci z České republiky nebo jiné země.

Z těchto pěti okruhů byl vytvořen písemný dotazník, který po fázi pozitivních předchozích testů byl zaslán na české a německé školy. Dotazník čítal čtyři stránky. Dle zkušeností je

délka dotazníku rozhodující, jak koncentrovaně a upřímně bude zodpovězen. Dotazovaní byli vybráni dle následujícího vzoru.

Dotazovaní

Aby byly dotazníky zaslány správným osobám, obrátili jsme se na školách na vedoucí předmětové komise dějepisu, resp. Společenských věd. Požádali jsme je, aby dotazník rozdali v těch třídách, kde je tematika druhé světové války a jejich následků právě aktuální probíranou látkou. Při výběru škol jsme vzali v potaz různé typy škol, jak i jejich regionální rozdělení.

Pro obě země byl sestaven plán výběru dotazovaných. Původně se mělo na německé straně jednat o 40 % z *Bavorska*, 40 % ze *Saska* (jakožto ze spolkových zemí hraničících s Českou republikou), zbývajících 20 % pocházelo z *celého území Spolkové republiky*. Dále jsme dbali na poměr 70 % : 30 % (přihraničí : zbývajícím územím). Byl sestaven seznam odpovídajících škol, dále dle rozdělení 1/3 vyšší stupeň gymnázia, 1/3 nižší stupeň gymnázia a 1/3 zbývajících školy. Bylo rozdáno celkem 2497 dotazníků.

Übersicht zu den Befragten in Deutschland/ Přehled dotazovaných v Německu			
Nationalität/ Národnost	Deutsch / Německá 1173	Tschechisch / Česká 14	Andere / Jiná 33 Darunter / Z toho Sorbisch / Lužičtí Srbové 13 Türkisch / Turecká 7 Polnisch / Polská 5 Russisch / Ruská 4 Amerikanisch / Americká 4 Österreichisch / Rakouská 2 Rumänisch / Rumunská 2
Alter/ Věk	Durschnitt / Průměr 17	Minimum / minimum 13	Maximum / maximum 26
Schultyp/ Typ Školy	Gymnasium Oberstufe Vyšší gymnázium 346	Gymnasium Mittelstufe Nižší gymnázium 406	Mittelschule/ Hauptschule Základní škola a jiné typy škol 412
Bundesland / Stát	Baden-Württemberg 25 Sachsen 295	Bayern 775	Hessen 127
Grenzgebiet / Hranice	Ja / Ano 393	Nein / Ne 825	
Vertriebene in Verwandtschaft	Ja, aus der Tschechoslowakei Ano, z Československa 145	Nein / Ne 865	GESAMT / CELKEM 1222
Odsunutí mezi Příbuznými	Ja, aus anderen Staaten Mittel-/Osteuropas Ano, z jiných států střední a vých	183	

Tab 9

Z finančních a jiných logistických důvodů byly nejprve osloveny školy, kde mají autoři osobní kontakty s učiteli. Celkem bylo vyplněno 1222 dotazníků, což odpovídá 49 %.

Postup v České republice byl obdobný. 45 % škol mělo pocházet z území bývalých Sudet, dalších 45 % z velkoměst a 10 % ze zbývajících území České republiky. Školy byly rozlišeny následujícím způsobem: základní škola, nižší stupeň gymnázia, vyšší stupeň gymnázia. Z 2636 odeslaných dotazníků jsme obdrželi 475 vyplněných, což odpovídá 18 %.

Übersicht zu den Befragten in Tschechien /Přehled dotazovaných v Česku			
Nationalität/ Národnost	Tschechisch / Česká 465	Deutsch / Německá 2	Sonstige/ Jiná 11 Darunter / Z toho Slowakisch / Slovenská 2 Vietnamesisch Vietnamská 3 Polnisch / Polská 2
Alter/ Věk	Durschnitt / Průměr 17	Minimum / minimum 13	Maximum / maximum 22
Schultyp/ Typ školy	Gymnasium Oberstufe Vyšší gymnázium 366	Gymnasium Unterstufe Nižší gymnázium 19	Grundschule Základní škola 85
Bezirk / Kraj	Moravskoslezský 140 Pardubický 15 Karlovarský 44 Ústecký 29	Zlínský 14 Plzeňský 40 Středočeský 60	Brněnský 48 Českobudějovický 61 Jihlavský 24
Grenzgebiet / Pohraničí	Ja / Ano 174	Nein / Ne 301	
Migranten in Familie migranti v rodině	Ja / Ano 196	Nein / Ne 268	GESAMT / CELKEM 475

Tab 10

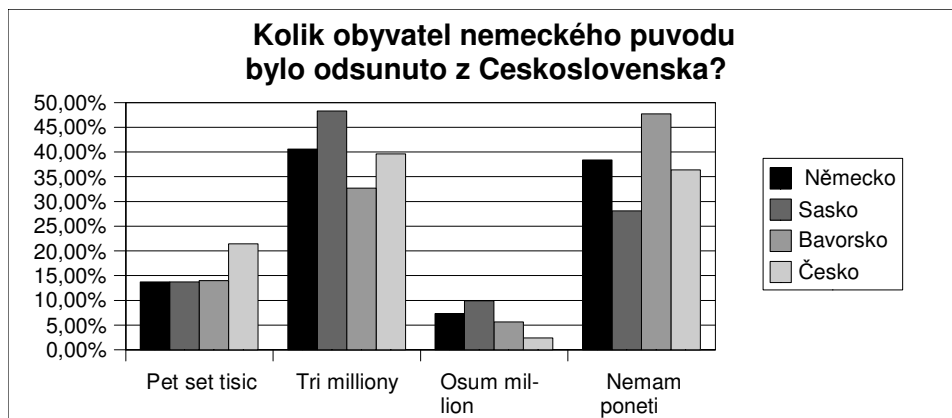
Kvůli rozdílnému počtu škol a regionů bylo nutné provést vyvážení dle těchto kritérií. Tímto je možné porovnat všechna kritéria, která byla důležitá výběru dotazovaných.

Výsledky

Chceme nejprve představit znalosti mládeže obou zemí k tématům, která jsou v médiích často zmiňována, čili k odsunu a Edvardovi Benešovi. Dále má být vysvětleno, co představuje domov/vlast pro mládež obou zemí, jak důležitá jim je. Následně jsou prezentovány znalosti o sousední zemi, jak intenzivní ony znalosti jsou. Závěrem se jedná o vzájemné postoje a očekávání. Co si mládež vlastně myslí o budoucnosti?

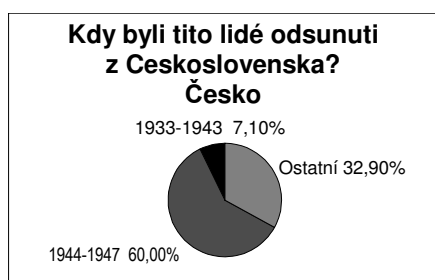
Beneš, dekrety a odsun

Pokud jsou v médiích často tematizována politická témata týkající se odsunu a tzv. Benešových dekretů, chtěli jsme nejprve vědět, jestli mládež obou zemí vůbec ví, oč se jedná. Zeptali jsme se, kolik osob a kdy bylo odsunuto.

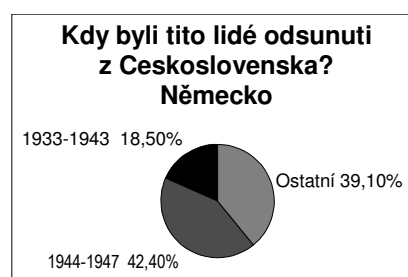

Obr. 1: Do 100 % - chybějící údaj.

Zkoumáme-li tyto dvě otázky, nejsou na první pohled viditelné větší rozdíly. Přibližně 40 % německých žáků dokáže správně určit počet odsunutých (čili 3 miliony osob), na české straně se jedná o 47 %. Otázku, kdy k odsunu došlo, zodpovědělo 44 % německých a 60 % českých žáků správně (*tedy po druhé světové válce*). Počet žáků, kteří zodpověděli obě otázky správně, je ale mnohem nižší – na německé straně 23 % a na české straně 35 %. Obzvláště v Sasku znají žáci obě správné odpovědi. Na obou stranách hranice je možné pozorovat tendenci, že událost je spojována s druhou světovou válkou. Jen méně než polovina dokázala správně určit počet vyhnaných.

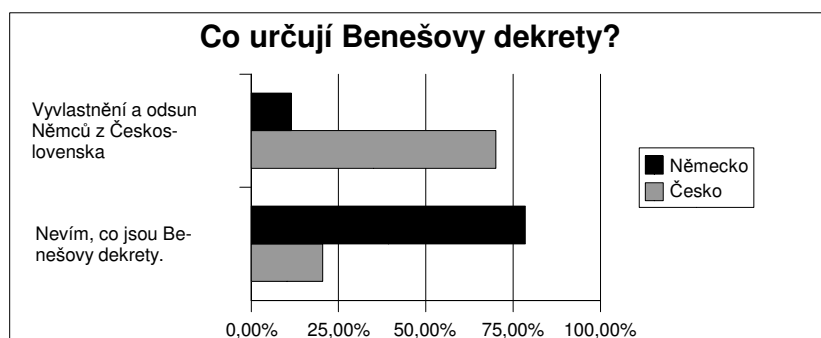
Obr. 2:

Obr. 3:

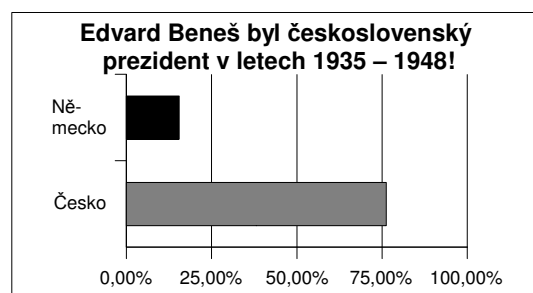
Větší rozdíly je možné pozorovat při otázce týkající se tzv. Benešových dekretů. Při možnosti uvedení více správných odpovědí uvedlo na německé straně 79 % osob, že nemají ponětí, oč se jedná. 11 % uvedlo, že se jedná o základ odsunutí Němců, což je částečně správně (dekrety jednájí i o odsunu Maďarů a jsou základem budoucích zákonů, což ví aspoň 8 % žáků). 70 % mladých Čechů ví, že se jedná o základ odsunutí Němců, 9 % zmínilo i totéž u

Maďarů. Pouhá dva procenta si spojuje dekrety i s Maďary. 14 % uvedlo dekrety jakožto základ budoucích zákonů, 21 % nemá ponětí. Tímto je možné pozorovat velké rozdíly ve znalostech mladých Čechů a Němců.

Obr. 4: Do zbývajících 100 procent: jiné odpovědi

Na německé straně lze pozorovat, že dotazovaní z pohraničí a/nebo s odsunutými v rodině jsou lépe informovaní. Tato skutečnost je markantní obzvláště v Sasku, zatímco v Česku rozdíl není příliš velký – jedná se o problematiku, která je diskutována v celé zemi. Přesto jsou znalosti v pohraničí mírně větší.

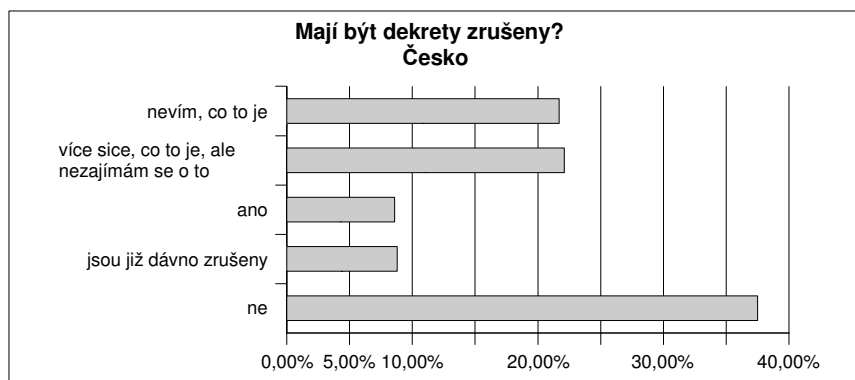

Obr. 5: Do zbývajících 100 procent: jiné odpovědi

Lze shrnout, že odsun je v obou zemích přibližně polovinou žáků správně časově zařazen. I počet odsunutých ví správně 40, popř. 47 procent. V podstatě není zásadní rozdíl mezi českou a německou mládeží. Podíváme-li se ale na přesnější pozadí událostí, lze již pozorovat větší rozdíly. Příčinou je odlišný význam tématu a jeho předání žákům ve výuce. Roli hraje rovněž zmínění tématu v médiích. Toto tématu se častěji objevuje v českých médiích, je diskutováno ve veřejnosti, zatímco se v Německu týká jen části obyvatelstva a kde roli hrají i jiné události vyplývající z výsledků druhé světové války. Osud sudetských Němců přitom hraje jen částečně roli. Tuto tezi dokládají odpovědi mladých lidí obou zemí.

Vycházejíc z těchto zjištění, zajímalo nás, jakou roli hrají dekrety pro česko-německé vztahy z úhlu pohledu mládeže obou zemí. V potaz jsme vzali respondenty, kteří uvedli správné odpovědi týkající se dekretů, čili kteří přinejmenším věděli, že dekrety představovaly základ odsunu Němců z Československa. To bylo na německé straně pouze 14%, na české ale 70%.

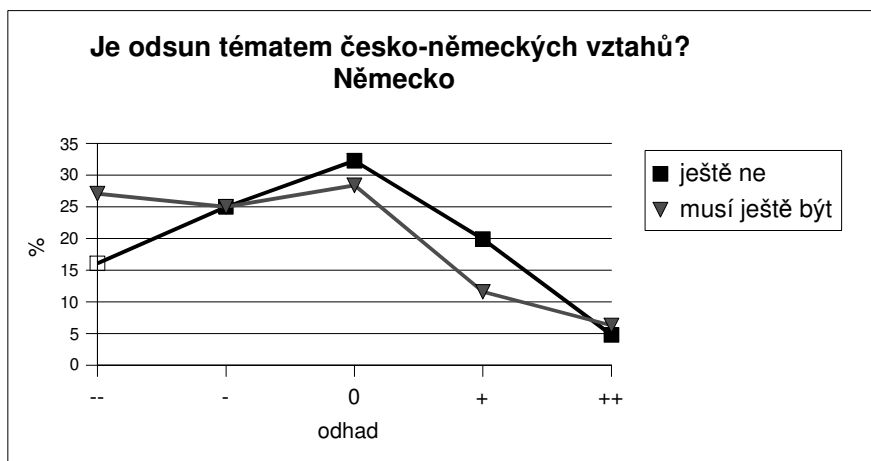
Obr. 6: Do chybějících 100 % - neuvedeno

Na české straně lze pozorovat následující výsledek: 91 osob (a zde se jednalo především o osoby pocházející z pohraničí) je pro zrušení dekretů, 121 se vyslovilo proti. 97 osob, ač jsou informováni o tématice, se o to nezajímá a 31 se domnívalo, že dekrety již byly dávno zrušeny. Zbývající dotazovaní otázku nezodpověděli. (423 z celkem 475 dotazovaných). Je možné pozorovat určitý zájem o tematiku, přičemž převládá mírná tendence ke zrušení dekretů. Zajímavá je skutečnost, že v českém pohraničí je mládež většinou *pro* zrušení dekretů. Rovněž zajímavá je situace 31 osob, které předtím správně zodpověděly otázku týkající se odsunu a dekretu, ale přesto zastávají názor, že dekrety již byly dávno zrušeny! Skoro sto osob projevilo nezájem o tematiku, čili skoro 25 %.

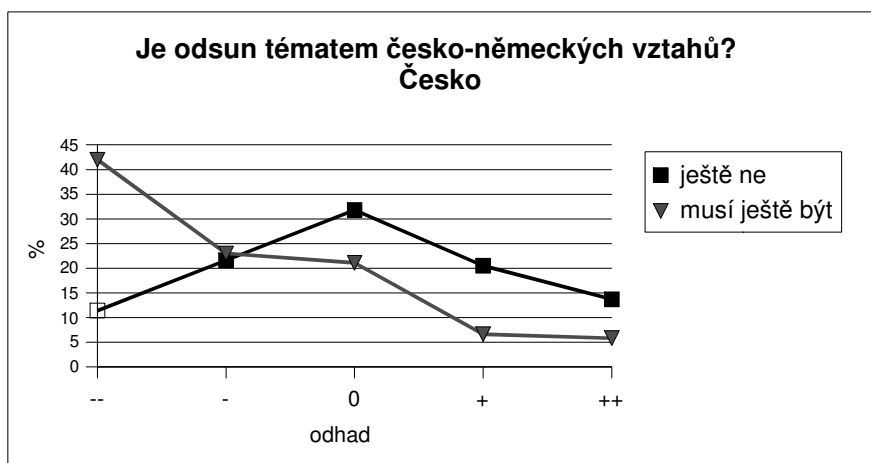
Na německé straně se vyslovilo 37 osob pro zrušení dekretů, 29 se domnívalo, že již byly zrušeny. 20 je proti zrušení a 22 osobám to bylo jedno. Zbývající dotazovaní uvedli, že neví (182 z celkem 1222 osob). Není možné pozorovat jasnou tendenci, obzvláště je-li počet relevantních osob s odpovídajícími znalostmi velmi nízký. Tato skutečnost potvrzuje, jakou roli ona tematika pro německou mládež hraje. I pokud bereme v potaz příbuzenstvo a pohraničí, nelze pozorovat zásadní rozdíly.

Zda-li mají být dekrety zrušeny, lze kvůli malému počtu osob, které se v tématice vyznají, těžko říci. Proto nyní není graf uváděn. Znalosti na české straně jsou sice větší, pozorovatelná je ale jen mírná tendence proti jejich zrušení. Mnohem významnější je skutečnost, že znalosti německé mládeže jsou velmi omezené. Situace české mládeže není mnohem lepší. Hraje tudíž toto téma pro českou a německou mládež ještě nějakou roli?

To jsme chtěli zjistit pomocí dvou výroků: *Odsun je nadále tématem česko-německých vztahů*; a *Měl by i nadále být*.

Obr. 7: Do chybějících 100 % - neuvedeno

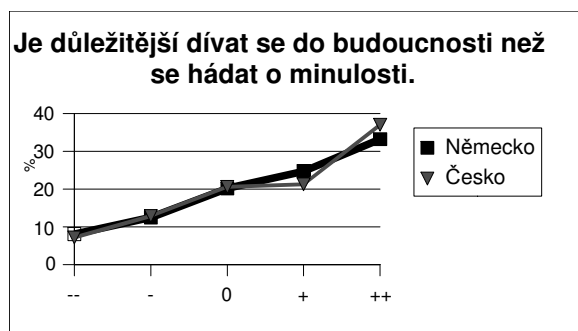
Obr. 8: Do chybějících 100 % - neuvedeno

Vnímání aktuálního významu odsunu je – související s tematizací odsunů v médiích a společnosti – v Česku rozdílné. 30 % se nedokáže, popř. nechce rozhodnout. Pro německou mládež se nejedná o příliš významné téma, což bylo možné pozorovat již při předešlých kritériích. Důležitý je ale apel velké většiny mládeže obou zemí (asi 55 %, dále vysoký počet neutrálních postojů), aby odsun již nadále nehrál roli v česko-německých vztazích.

Pozorujeme-li výše zkoumaný stav znalostí, zájem a stanovisko mládeže, můžeme pozorovat zásadní rozdíl oproti tomu, co prezentují média. Jasně je, že mládež obou zemí uvažuje jinak než médii prezentovaná politika. Proto je nutná přeorientace k jiným tématům. Náš první dojem, že odsun a dekrety nehrají roli pro mládež obou zemí, můžeme tudíž považovat za potvrzený, i když pro obě země platí odlišné předpoklady. Na německé straně si kvůli chybějícím znalostem může jen málo žáků dovolit otázku posoudit. Dokonce

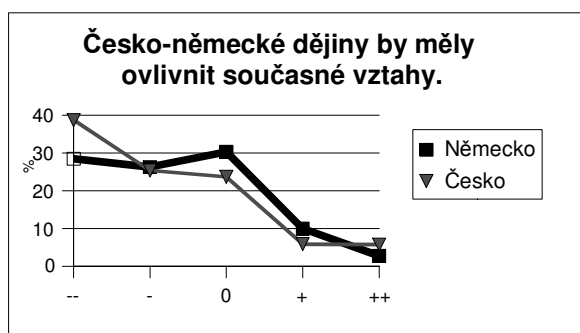
v České republice, kde je odpor mnohem větší, souhlasí mládež totožně s jejich německými sousedy a vyslovila se pro přechod k jinému uvažování a jiným tématům.

Jakou roli vlastně hrají dějiny a do jaké míry ovlivňují současnost a budoucnost? Ptali jsme se, co je důležitější, zda-li pohled do budoucnosti nebo spor o minulost, který vlastně dominuje ve zpravodajství.

Obr. 9: Do chybějících 100 % - neuvedeno

I zde souhlasí valná většina mládeže na obou stranách hranice, že pohled do budoucnosti je důležitější než spory o minulosti. Větší roli hraje budoucnost, kterou mládež bude moci ovlivnit, než minulost, kterou nezažila a kterou zná jen z učebnic dějepisu.

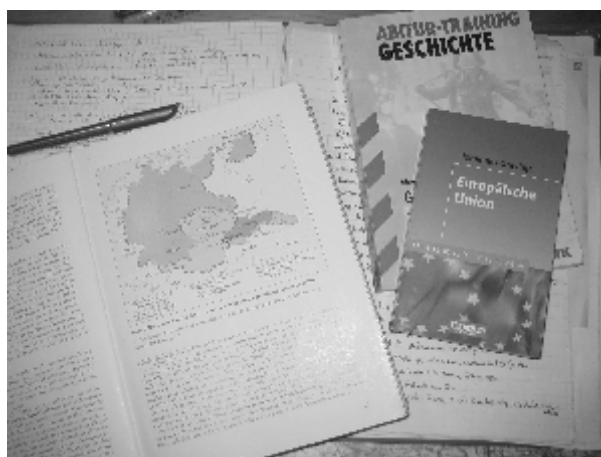

Obr. 10: Do chybějících 100 % - neuvedeno

Mládež obou zemí, která vyplnila dotazník, zastává názor, že by česko-německé dějiny neměly ovlivnit vztahy mezi oběma státy. V Česku tuto tezi podporuje dokonce více osob než v Německu. Přesto se domnívá přibližně 50 % v obou zemích, že se jedná o důležitý aspekt, který by měl být v politice přiměřeně brán v potaz a proto integrován na správných místech. Ale, a zde se jedná o zásadní rozdíl, se domnívá přibližně 45 %

Čechů, že by se nadále mělo diskutovat o nepotrestaných zločinech vyplývajících z druhé světové války. V Německu 47 % respondentů popírá tuto tezi. Sice je pro českou a německou mládež pohled do budoucnosti důležitější a dějiny by neměly ovlivňovat česko-německé vztahy, přesto jsou zločiny druhé světové války pro českou mládež stále přítomné a zajímavé k diskusi než pro německou mládež. Tuto skutečnost lze opět vysvětlit diskusí o tématu na školách a ve společnosti a následky na české dějiny.

Shrnutí lze velký rozdíl ve znalostech o odsunu a tzv. Benešových dekretech mezi českou a německou mládeží. Příčinou může být přítomnost tématu v českých médiích, politice a společnosti, jakož i větší diskuse na českých školách. Není tajemstvím, že se tato kapitola česko-německých dějin týká území celé České republiky, ale jen části Německa. Proto je pozoruhodné, že se česká a německá mládež vyslovuje pro pozitivní, nejen minulostí dominovaný dialog, ve kterém odsun v podstatě roli nehraje. O zločinech druhé světové války má být diskutováno, důležitější je přesto pohled do budoucnosti než spor o minulosti.

Vlast

Je-li odsun tematizován v médiích, je nápadné, že je často řeč o *odsunutých z vlasti*. Vlast – co je to vlastně a co znamená vlast pro mládež? Shodli jsme se, že bychom měli více zjistit o významu a dimenzi pojmu vlast. Lidé byli vyhnáni z vlasti, jiní získali novou vlast. S jakými pocity spojujeme vlast, co je pro nás důležité? Území, tradice nebo úplně jiné atributy?

Nejprve nás zajímalo, které atributy se s pojmem *Vlast* spojují. K výběru jsme dali následující výrazy: *Tradice/hodnoty, přátelé, jazyk, krajina/příroda, rodina, Evropa, majetek*. Bylo možné spontánně uvést i jiné výrazy. Dospěli jsme k následujícímu výsledku:

Attribut - atribut	Deutschland - Německo	Tschechien - Česko
Familie - rodina	87%	76%
Freunde - přátelé	81%	64%
Sprache - řeč	50%	52%
Landschaft/Natur - krajina/příroda	40%	56%
Tradition/Werte – tradice/hodnoty	42%	46%
Eigentum – vlastnictví	19%	10%
Europa - Evropa	7%	10%
Sonstiges - jiné	9%	6%
Sonstiges – jiné	Einheit – jednota (4) Essen – jídlo (5) Geborgenheit - bezpečí (5) Wohlfühlen – dobrý pocit (3) Sport/Hobbies – sport/ koníčky (5) Flair - flair(2)	Sport/ koníčky - Sport/Hobbies (2) svoboda - Freiheit (2) mír - Frieden (2) dějiny - Geschichte (1) společnost. - Gesellschaft (1)

Tab 11: Co si spojuješ s vlastí? Možno uvést více odpovědí. Do zbývajících 100 % - neuvedli.

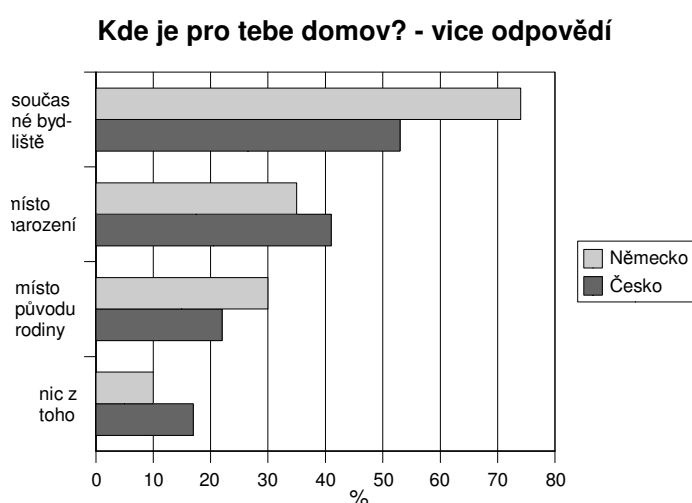
Je nápadné, že osobní atributy jako přátelé a rodina hrají v obou zemích nejdůležitější roli, v Německu přitom ještě silnější než v České republice. I jazyk je pro polovinu dotazovaných obou zemí důležitý. Příroda a tradice/hodnoty jsou pro českou mládež méně podstatné než pro německou mládež. I spontánně připsané atributy potvrzují tezi o osobní identifikaci s vlastí (*sport/koníčky, jídlo, flair* atd.). Zmíněny byly i společenské atributy typu *jednota, svoboda, mír, společnost a dějiny*. Česká mládež zmiňovala tyto atributy častěji než německá mládež, která vlast chápe více osobně, popř. soukromě. V kontextu naší analýzy můžeme shrnout: osobní atributy jednoznačně dominují (rodina, přátelé). Všimli jsme si navíc, že neexistují zásadní rozdíly mezi osobami, které uvedli, že mají v rodině uprchlíky.

Navíc jsme chtěli vědět, jestli se vlast spojuje s pojmy *bezpečí, příslušnost nebo donucen*. Tuto tendenci je možné sledovat jednoznačně v obou zemích. Přibližně 70 % Čechů a

Němců si spojuje vlast s *bezpečím a příslušností*, *donucení* je naopak u 70 % Čechů a u 80 % Němců popíráno. Z toho lze usoudit, že domov a s ním spojené pocity představují důležitý fenomén pro mládež, pro kterou rodina a přátelé hrají tak podstatnou roli.

Jak blízký je domov pro mládež? Jak moc jsou s ním svázáni? V médiích se často šíří obavy, že po zrušení dekretů dojde k návratu kdysi vyhnaných do jejich původní vlasti. Na druhé straně se často mluví o *nové flexibilitě mladé generace*. Jaký je přístup mládeže z České republiky a z Německa?

Zeptali jsme se tudíž, jestli mládež chápe domov jakožto jedno místo, nebo jestli pro ni může představovat i více míst. Mírná většina v obou zemích (57 % v Německu a 52 % v České republice) spojuje domov právě s více místy.

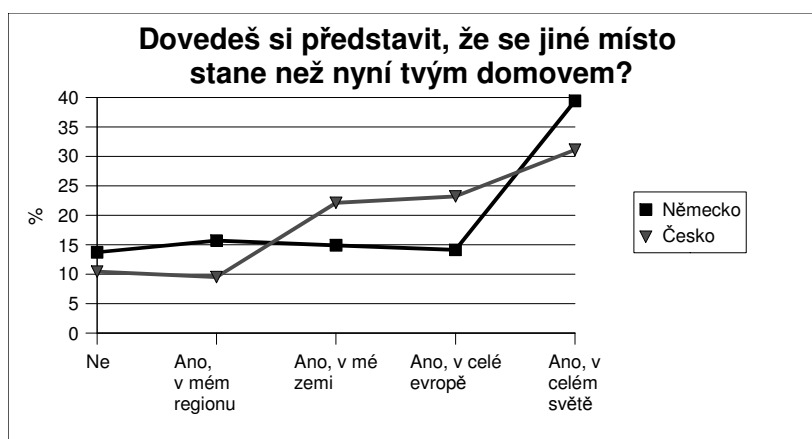

Obr. 11: Do chybějících 100 % - neuvedeno

Kde se vlastně domov nachází? Tuto otázku jsme mladým respondentům rovněž položili. Mezi oběma státy je možné pozorovat rozdíly. 74 % Němců chápe jejich *současné bydliště* jako svůj domov, což může být i jejich *rodným místem*, pokud se shodují. Ostatní situace nastanou, pokud se aktuální bydliště liší od místa narození nebo původu rodiny. V České republice je *místo narození* s 41 % častěji zmíněno než v Německu (35 %).

Dospěli jsme k otázce týkající se mobility. Jak je možné vyčíst z grafu, nedovede si 10, popř. 15 % představit, že by se *jiné místo stalo jejich domovem*. Vyskytly se ale rozdíly ohledně ostatních odpovědí. V Německu můžeme pozorovat nižší mobilitu v rámci vlastní země oproti situaci v České republice (15 % ku 23 %). Česká republika je menší než Německo, vzdálenosti mezi místy jsou menší, možnost přestěhování se je u české mládeže oproti německé vnímána jako méně problematická, zní naše domněnka. Česká mládež si spíše dovede představit odjet do *evropského zahraničí*, ale již méně *do celého světa*. Krok od současného domova k novému domovu kdekoli na světě je v Německu mnohem větší.

I při obecném odhadu důležitosti domova připisuje německá mládež domovu větší důležitost než mládež česká (pro 79 % Němců je důležitá nebo velmi důležitá, zatímco pro 68 % Čechů). Můžeme tudíž pozorovat rozdíly mezi

Obr. 12: Do chybějících 100 % - neuvedeno

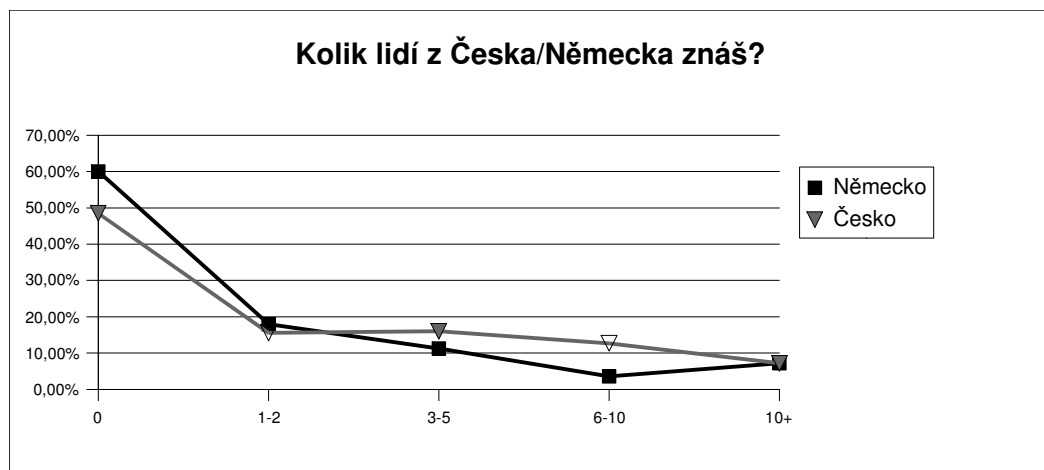
mládeží. Sice stojí rodina a přátelé na prvním místě, v Česku ale hrají tradice a příroda větší roli než v Německu. Možnost spontánního doplnění atributů tuto tezi podtrhuje.

Pro mládež je osobní vazba velmi důležitá a hlavním důvodem pro blízkost k domovu. Současné bydliště a osobní kontakty hrají nejdůležitější roli, dále se jedná o přírodu, jazyk a tradice. Tyto atributy již ale jsou méně důležité, pokud mluvíme o vztahu k domovu. Dále jsme zjistili, že určitou roli hraje velikost země, do jaké míry potom je mládež mobilní. Německé mládeži je v podstatě lhostejné, zda-li najdou nový domov ve stejném regionu, jiné německy mluvící zemi nebo v ostatní Evropě. 40 % mladých Němců si dokáže představit, že by na celém světě našli nový domov. U Čechů se jedná pouze o 31 %, jejich mobilita v rámci země a Evropy je ale vyšší než u jejich německých vrstevníků.

Ve spojitosti s naší domněnkou můžeme konstatovat, že domov méně souvisí s tradicemi, nýbrž mnohem větší roli hrají osobní vazby. V médiích je zmiňován především tradicionalismus sudetských Němců a potvrzován sjezdem sudetských Němců – dle našeho dotazníku mládež ale uvažuje jinak. Pozoruhodná je mobilita mládeže obou zemí. Sice lze pozorovat určitou vazbu k domovu nebo regionu, dnešní mládež je ale velmi flexibilní a má v podstatě všechny dveře na celém světě otevřené. Soukromé atributy jako přátelé a koníčky hrají významnou roli a rozhodují, jestli se určitý region stane našim novým domovem. Rodina a soukromé okolí jsou rozhodujícím faktorem pro domov. Tradicionalismus sice hraje roli, ale ne tak významnou jako jiné faktory. Jak naše údaje potvrzují, musíme se především v novém domově cítit dobře.

Vzájemný obraz

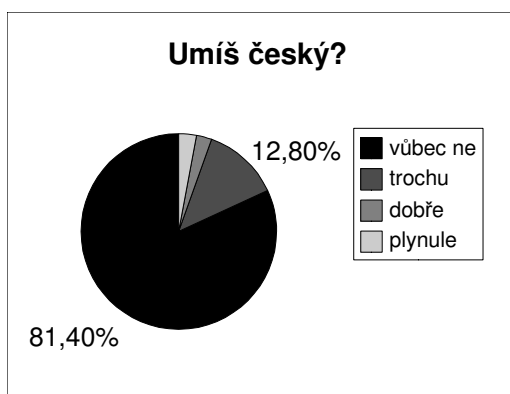
Abychom si porozuměli, považujeme za důležité, že se vzájemně známe a ctíme, jsme spolu v kontaktu a vztahy nejsou zastíněny stereotypy. Z tohoto důvodu bylo pro nás důležité se zeptat, co vědí mladí lidé obou zemí o sobě a v jakém jsou kontaktu mezi sebou. Zároveň nás zajímalo, jak by se měl změnit vztah Čechů a Němců a co očekávají mladí lidé v budoucnosti. Nejdříve jsme položili otázky vztahující se k cestování do sousední země, osobní kontakty a jazykové znalosti.

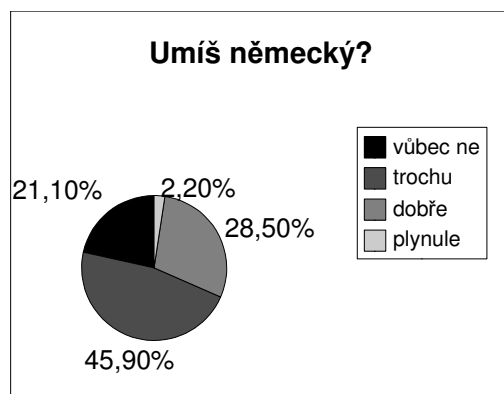
Obr. 13: Do chybějících 100 % - neuvedeno

Je nápadné, že mladí Češi mají více kontaktů na německé straně než Němci v Česku. Důležitou roli zde hraje blízkost ke státní hranici. Zjistili jsme, že 5 – 10 % dotazovaných má kontakt se sousední zemí. Přitom je zde podstatné, že kontakt v pohraničí je díky partnerství mezi městy čilejší než dále od hranice. Ale i mimo pohraničí je kontakt Čechů vyšší než na německé straně. Mohlo by to záviset na významu němčiny jako cizího jazyka vyučovaného ve školách?

Ze zkušeností víme, že nedostatečné znalosti cizího jazyka sousední země jsou největší překážkou porozumění si. Právě v osobním, mezilidském kontextu je všeobecně potřeba společného jazyka k výměně informací. Sice existuje možnost využít služeb překladatelů, ale to vede k odosobnění komunikace. Proto považujeme za důležité, aby Češi a Němci měli dostačující jazykové znalosti jazyka svého souseda. V ideálním případě znají Češi i Němci řeč svého souseda. Aby bylo možno dokázat, zda tomu tak je, ptali jsme se na jazykové znalosti.

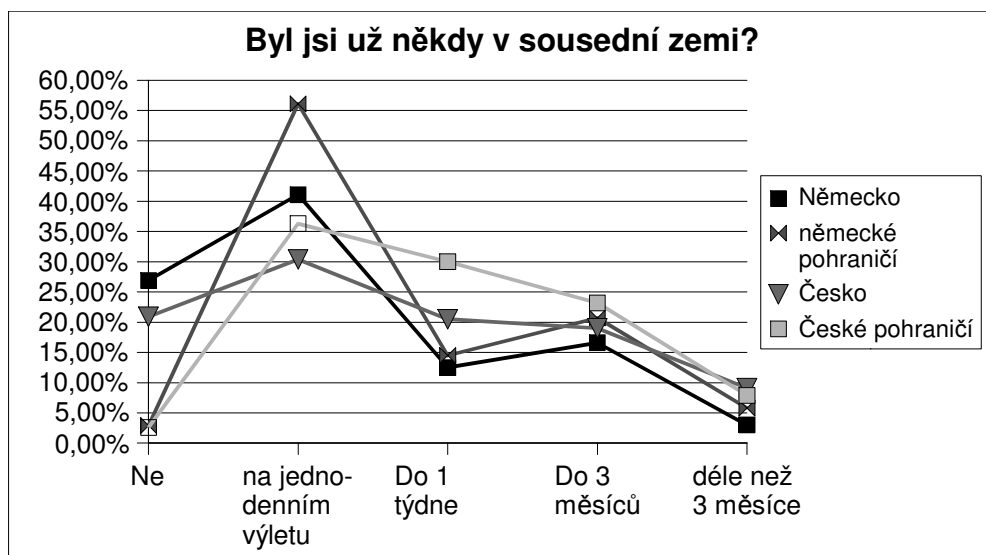
Obr. 15: Do chybějících 100 % - neuvedeno

Obr. 14: Do chybějících 100 % - neuvedeno

Skutečně existují značné rozdíly v případě jazykových znalostí. Výuka jazyků a kontakt se sousední zemí představují významný faktor. Hranice Česka s německy mluvícími zeměmi zabírají více než polovinu celkové délky české státní hranice. Proto tvrdíme, že motivaci učit se německy mají jen ti, jejichž záměrem je, zabývat se sousední zemí. Přesto lze u dotazovaných v pohraničí vyzorovat pozitivní trendy, kdy Němci chvílemi mluví česky.

Aby bylo možno získat vzájemný obraz, musíme být alespoň jednou v cizí zemi. V našem případě buď v Česku, nebo v Německu. Proto jsme se chtěli dále dozvědět, zda a jak často zavítali mladí lidé z obou zemí ke svým sousedům.

Obr. 16: Do chybějících 100 % - neuvedeno

I zde se ukazují rozdíly. Markantně převažují jednodenní výlety mladých Němců za poznáním Česka či nákupy. U delších pobytů je viditelné, že znatelně více mladých Čechů navštívilo Německo na delší dobu (např. 30 % dotazovaných na dobu do jednoho týdne),

Němců pouze 14 % na dobu do jednoho týdne. Tato tendence je patrná i v případě pobytů delších než tři měsíce, přičemž takto odpovědělo v obou zemích méně než 10 %.

Průzkum dále ukázal následující fakta. Pokud žijí mladí Němci v rodině, kde byl někdo

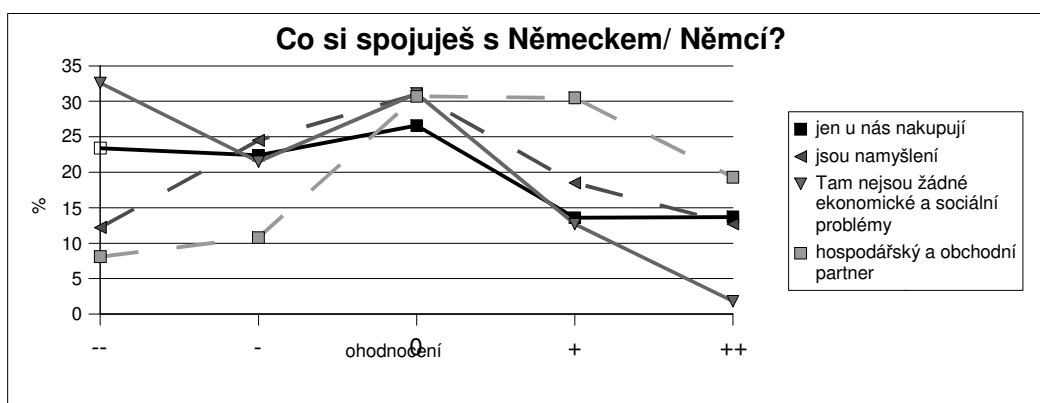
hranice

z příbuzných odsunut z Československa, neznamená to bezpodmínečně, že mají větší znalosti česko-německých dějin, zato znají více Čechů. Dalším zjištěním je, že bydliště blízko státní hranice má pozitivní vztah na vyšší počet vzájemných kontaktů.

Všechny tyto uvedené skutečnosti: cestování po sousední zemi, osobní kontakty a jazykové znalosti jsou předpoklady pro to, aby člověk uznal tradice a hodnoty sousední země. Někdy se skutečně jedná o stereotypy, které jsou zakořeněny v mysli národa a utvářejí obrázek o jiné přesně se vymezující skupině. Jde např. o známé tvrzení: Němec je dochvilný a akurátní, o Čechích naopak mluvíme jako *mazaných Švejcích*. Na stereotypech něco je, avšak ne všechny legendy souhlasí. To už každý

musí poznat na vlastní kůži, udělat si vlastní obrázek o daném národě.

Zajímalo nás také, jak vlastně nahlízejí mladí Češi a Němci na své sousedy a do našich dotazníků jsme zahrnuli určité stereotypy k posouzení.

Obr. 17: Do chybějících 100 % - neuvedeno

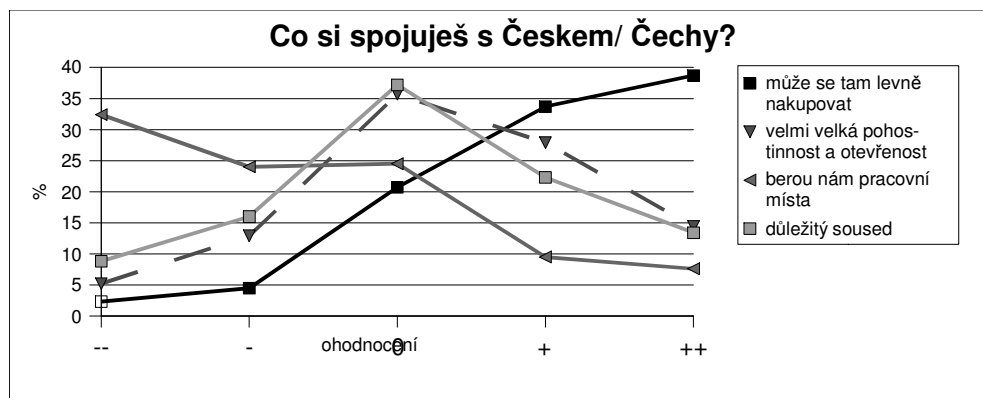
Názory mladých Čechů o tom, co si spojují s Němci, se velmi rozcházejí. Graf č. 17 ukazuje výběr vyjádření, jež měli respondenti posoudit. Nejkladněji hodnotí Německo jako důležitého obchodního a hospodářského partnera (50 %), čemuž tak je.

Naproti tomu se většina domnívá (55 %), že Němci mají ekonomické problémy. Z dotazníků také vyplývá, že Češi mají do určitého stupně o Němcích v povědomí namyšlenost či

aroganci (37 %). Ač je tato hodnota nižší, musíme ji vyhodnotit jako hodnou povšimnutí. Ani skutečnost, že by Němci jezdili do Česka na nákupy, nebyla rozhodně odmítnuta. Je ale udivující, že u téměř všech odpovědí se nejčastěji vyskytuje neutrální odpověď (resp. 0 v grafu). To se také potvrzuje u otázek: „Němci jsou inovativní“ (40 %) a „V Německu můžeme najít mnoho kamarádů“ (37 %), ačkoliv je zde tendence mírného souhlasu. Tento výsledek můžeme dle našeho názoru zdůvodnit tak, že většina z těch, kteří měli dosud málo setkání s Němci a německými reáliemi, se odpovědi zdržela. Stereotypy odmítají především ti, kteří v Německu již byli, s Němci se osobně znají nebo přicházejí do styku s německými reáliemi v hodinách německého jazyka. Negativní názory k Německu se především objevují u těch Čechů, kteří nemají buď žádné zkušenosti s Německem nebo jsou u nich minimální. Jen ojediněle (kolem 3 %) se vyskytuje negativní hodnocení u dotazovaných majících bohaté osobní zkušenosti s Německem.

Přirozeně vytvářejí vedle stereotypů i média obraz o sousední zemi. Ale i autoři museli sami zažít německé turisty, kteří se nechovali zrovna jako hosté v Česku. Právě tyto negativní zážitky lze změnit na trvalo jen těmi pozitivními. To se může a dle našeho názoru také musí stát jen díky intenzivnímu osobnímu kontaktu se sousední zemí a jejich obyvatelstvem. Jsou zde deficity, to dokazuje počet a intenzita cest do Německa na straně jedné, do Česka na straně druhé a osobní kontakty s občany sousední země.

Vypadá to obdobně i na německé straně? I v Německu jsme konfrontovali mládež s provokativními, stereotypními výroky, které jak se jeví, pevně vytvářejí obraz o Česku.

Obr. 18: Do chybějících 100 % - neuvedeno

Především nás překvapuje výrok „může se tam levně nakupovat.“ Zkoumáme-li , kdo tak odpovídal, jedná se především o mladé Němce, kteří byli v Česku na jednodenním výletu nebo dokonce do Česka nezavítali vůbec. Nezávisle na tom, jak dobře Česko znají, je pravdou, že v Česku je průměrně levněji než v Německu. Udivující je však vysoký souhlas s tímto výrokem, který potvrzuje obraz Česka jako levné země. Větší nejednotnost panuje

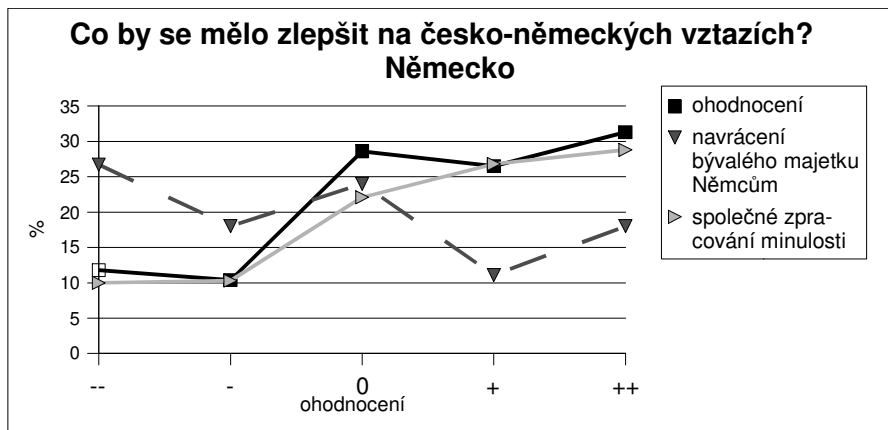
v odpovědích týkajících se pohostinnosti a otevřenosti, kterou nemohli mnozí posoudit, jelikož v Česku byli krátce nebo vůbec. V této souvislosti je nápadné následující: Čím déle Němec v Česku pobyl, tím stoupá jeho souhlas. Positivní sklon (34 % souhlasných až velmi souhlasných odpovědí a 37 % s neutrálním postojem) považují Česko za důležitého souseda. Německá mládež si tendenčně nemyslí, že Češi jim berou práci. Sice se objevily velké obavy u německého obyvatelstva, které se ale především v pohraničí nepotvrdily. Další výrok: „Češi jsou chudí“ nebyl ani vyvrácen, ani potvrzen (45 % neutrálních odpovědí). K tomu se mladí Němci nemohou mnoho vyjádřit, neboť mají malé znalosti o ekonomické a sociální situaci v Česku. Jejich odpovědi tedy nepotvrdily obraz Němců o Česku, zvláště pak u těch, kteří v Česku pobývali déle nebo mají osobní kontakty s českým prostředím, tak vyjádření o chudých Češích silně odmítli. Na závěr nás zajímala kultura (hudba, literatura, umění). Zjistili jsme, že spíše nebylo odpovídáno (45 % odmítá, popř. velmi odmítá, při 37 % neutrálních odpovědí). Je ale nutno říci, že hraje opět velkou roli, zda-li a do jaké míry člověk onu zem zná.

Na závěr se můžeme shodnout, že názor české a německé mládeže o sousední zemi silně závisí na tom, jakou mají se sousední zemí a jejími obyvateli osobní zkušenost. Má-li respondent nedostatečné nebo žádné zkušenosti, tak je velmi těžké objektivně odpovědět. Upevňují se tak většinou první letmé a záporné pocity, z nichž se stávají stereotypy. I během naší rešerše novin jsme zjistili, že média přejímají tento obraz o sousední zemi a dále jej přenášejí. Nejsou-li tématem mezilidské vztahy a neexistuje-li možnost vzájemných kontaktů, je jasné, že se obraz představovaný médiu o sousední zemi upevní - máme-li jmenovat pojmy, jež se člověku hned vybaví: kriminalita v pohraničí, prostituce, čeští a sudetoněmečtí zastánci tvrdé politické linie, Centrum proti vyhánění, řemeslníci za „dumpingové ceny.“ Mělo by být učiněno více pro osobní kontakt a výměnu všeho druhu. Média také musí nadále plnit své poslání a informovat o přeshraničních událostech. Na přetrvávajících stereotypech není mnoho, což ukazuje silná tendence, když si většina z těch, kteří navštívili sousední zemi, vytvořila vlastní úsudek.

Zaráží nás vysoký počet neutrálních odpovědí, které lze zdůvodnit neznalostí. V důsledku toho má málo mladých lidí v obou zemích fundované znalosti o sousední zemi, které spočívají na vlastních zkušenostech. Nicméně nás jako zástupce česko-německé mládeže těší kladné zkušenosti těch, kteří mohli trochu intenzivněji poznat sousední zemi.

Výhled do budoucnost

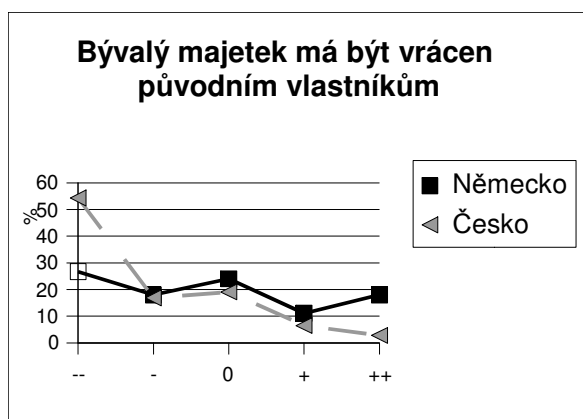
Na závěr nás v této souvislosti zajímalo, co si mladí Češi a Němci přejí v česko-německých vztazích a jak nahlízejí na společnou budoucnost.

Obr. 19: Do chybějících 100 % - neuvedeno

I zde jsme položili k posouzení několik výroků, o nichž se vedou debaty. Jako mládež je považujeme tato témata jako hodna diskuse. Co doporučuje mládež do budoucnosti? Rýsují se tendence, jak mají být utvářeny česko-německé vztahy v budoucnosti?

Graf ukazuje tři zajímavá vyjádření. Značná většina německé mládeže se vyslovila pro vzájemné projekty – 46 % souhlasných odpovědí a 29 % neutrálních odpovědí. Zajímavým se jeví fakt, že nepanují žádné výrazné rozdíly mezi německými regiony. I zde lze pozorovat mírný sklon k tomu, že mladí lidé s malými znalostmi se přimlouvají za více projektů. Více než polovina mladých Němců je jednotná v názoru, že společné dějiny se budou muset zpracovat společně – 53 % se vyslovilo pro a 24 % zastává neutrální postoj (oněch 53 % kladných odpovědí potvrzuje práci Česko-německé komise historiků). Tento fakt je

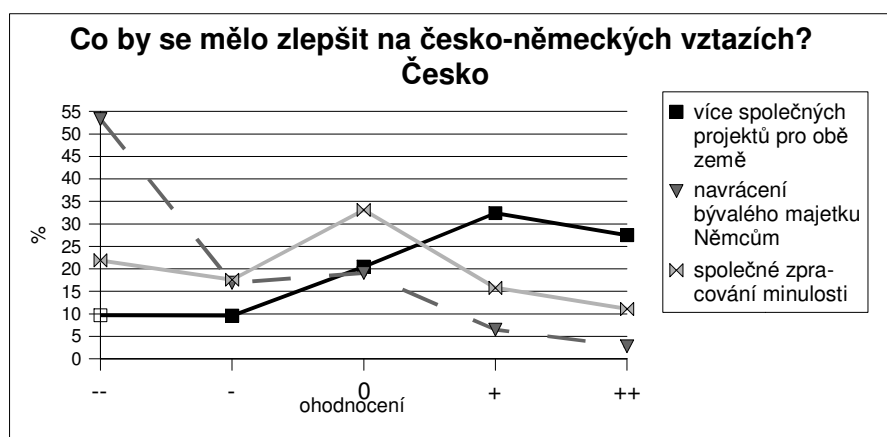
Obr. 20: Do chybějících 100 % - neuvedeno

zvýrazněn zvýšeným souhlasem s lepší politické spolupráci – 40 % kladných odpovědí a 36 % neutrálních odpovědí. Dále se vyslovuje 55 % mladých Němců pro to, že by oba státy měly mezi sebou jednat na stejné úrovni.

Jako zajímavý se jeví výrok, kolem něhož se stále točí politická debata: „Německý majetek musí být opět vrácen zpět.“ Pokud hodnotíme všechny odpovědi námi

oslovených Němců, tak pozorujeme odmítavou tendenci (44 %). I přesto se 31 % respondentů vyslovilo pro navrácení majetku. Jakou souvislost mají tyto odpovědi s dalšími údaji? U mladých Němců, jejichž příbuzní byli odsunuti z Československa, se objevuje pouze malá inklinace k odpovědi, že majetek se má vrátit (31 % z rodin, kde je někdo z odsunutých proti 29 % těch, kteří nemají nikoho v rodině z odsunutých). Silnější tendence je v Sasku – 32 %, nižší v Bavorsku a Hesensku – 28 % a v Bádensku-Württembersku – 12%. Jako zajímavá se jeví následující spojitost: Ti, kteří se vyslovili pro zrušení dekretů, jsou proti navrácení majetku Němcům. Jinak řečeno – jsou zde zastánci navrácení, avšak převažuje většina dotázaných (70 %), která je ve svém stanovisku jednotná a tvrdí, že kdyby došlo k zrušení Benešových dekretů, tak by majetek neměl být vrácen. Za povšimnutí stojí, že populistické výroky v této souvislosti málokdy do sebe zasahují. Bereme-li v potaz ty, kteří mají odpovídající znalosti o odsunu a dekretech (v Německu překvapivě málo), tak lze mezi nimi najít odpůrce odevzdání majetku Němcům, ale všichni z nich požadují politický vývoj na stejné úrovni. Populistické výroky jako: levné pivo v Česku, Češi jsou chudí, Češi nám berou práci se objevily nesystematicky a nezávisle na stupni vzdělání často v souvislosti s nedostatkem informací. Během vypracovávání studie byl brán na tuto skutečnost odpovídající zřetel.

Co si myslí mladí Češi o budoucnosti?

Obr. 21: Do chybějících 100 % - neuvedeno

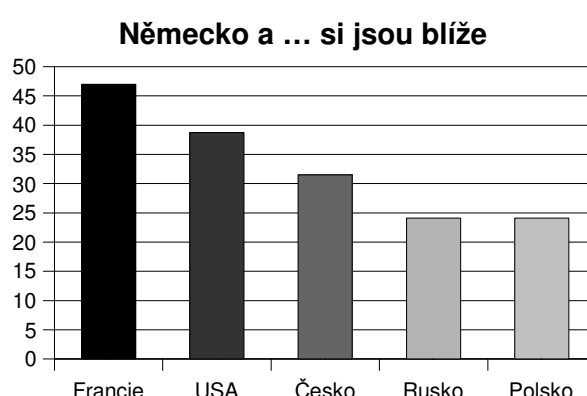
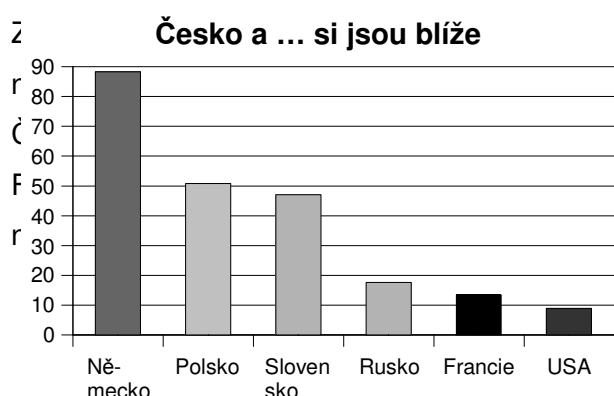
U mladých Čechů je mnohem více kladných odpovědí (60 %) na otázku týkající se společných *projektů pro mládež*. Pro ještě *intenzivnější politickou spolupráci* se vyslovilo 65 % a pro politickou spolupráci *na stejné úrovni* se vyjádřilo 57 %. Výsledky jsou srovnatelné s německou stranou, avšak v Česku pozorujeme ještě větší souhlas.

Zajímavé jsou odpovědi na otázku vztahující se k navrácení bývalého majetku Němcům. Více než 70 % se vyslovilo proti navrácení (z toho 54 % výrazně). Pouze 8 % si dokáže představit navrácení majetku.

Navrácení majetku našlo podporu u téměř 20 % dotazovaných z krajů: zlínského a brněnského, v kraji plzeňském bylo 17 % pro navrácení majetku. Navrácení majetku odmítají dotazovaní zvláště v krajích ústeckém (90 %), pardubickém (80 %) a karlovarském (85 %). Jen u neutrálních odpovědí můžeme najít rozdíly v odpovědích z pohraničí a vnitrozemí. Česká mládež v pohraničí je mnohem více rozhodná při vytváření si názoru (14 %) než mládež ve vnitrozemí. Je-li v rodině někdo z příbuzných v zahraničí nebo přišel do Česka ze zahraničí (emigranti a imigranti), tak existuje slabá tendence k navrácení majetku Němcům (12 % ku 8 % těch, kteří nemají v rodině ani emigranty, ani imigranty). Celkově převažuje velmi odmítavé stanovisko mládeže k navrácení. Ukazuje se, jaké pochyby převažují mezi mládeží, pokud by došlo k navrácení majetku. To se odvíjí od toho, zda by se zrušily Benešovy dekrety. Šetření ukázalo, že 77 % těch, kteří mají patřičné znalosti problému, zastávají názor, že zrušení Benešových dekretů je spojeno s navrácením majetku. Zřetelně se ukazuje, jak je tato velmi často probíraná témata usazena v povědomí české mládeže.

Tento výrok zdůrazňuje také fakt, že kolem 40 % dotazovaných v Česku se vyslovilo proti společnému zpracování dějin - jen 27 % se vyslovilo pro a 33 % nezastává žádné stanovisko. Celkově pro české respondenty platí, že se u některých z nich ztateně častěji objevuje souhlas s populistickými výroky. Na německé straně tomu tak často nebylo, což je rovněž vysvětlitelné. V Česku pozorujeme u mladých lidí se zdánlivě vyšším vzděláním více souhlasných odpovědí s populistickými výroky jak v pohraničí, tak ve vnitrozemí. V českém pohraničí souhlasili s populistickými výroky typu: „Němci jsou namyšlení; jen u nás nakupují“ ještě mnohem častěji než ve vnitrozemí.

Porovnáme-li výsledky z Česka a Německa, tak panuje silný konsensus, že politiku je nutno provádět na stejné úrovni. Mimoto požaduje mládež v obou zemích více společných projektů – v Česku ještě více než v Německu. Značné rozdíly panují v odpovědích ohledně navrácení majetku. Nelze potvrdit obavy české mládeže výroky jejich německých kolegů. Mnohem více se domníváme (příp. též doufáme v to), že se jedná o nadprůměrnou koncentraci tématu, jak jsme již mohli pozorovat během naší rešerše.

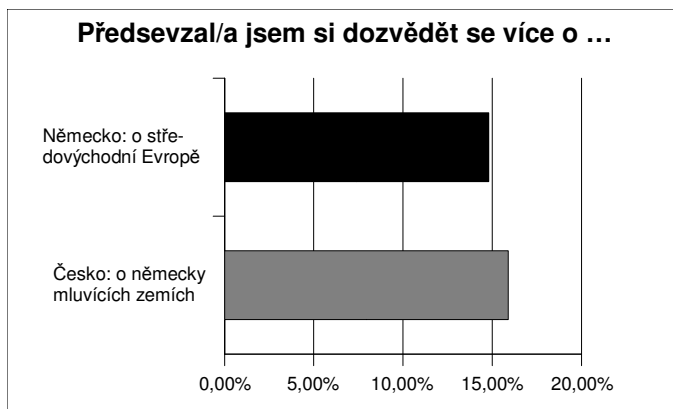

Obr. 22: Počet odpovědí „stojí si velmi blízko“ a „blízko“ Obr. 23: Počet odpovědí „stojí si velmi blízko“ a „blízko“

Co se týče vztahů České republiky a následujících států – USA, Francie, Ruska, Polska a Německa, jsou naše zjištění v porovnání s německým průzkumem odlišná. Dokonce 88 % (!) mladých Čechů vidí Německo jako Česku nejbližší stát, následuje Polsko – 50 %, Slovensko – 47 %. Pro společnou debatu a setkání mladých Čechů a Němců tak vyplývají zajímavé předpoklady.

Na závěr jsme ještě chtěli vědět, co si myslí mládež o budoucnosti Evropy. I pro tuto část jsme formulovali otázky, na něž museli mladí lidé najít odpověď.

Je nápadné, že na obou stranách se málo mladých lidí rozhodlo dozvědět více o sousední zemi, resp. o sousedním regionu. Přesto přivítala většina více společných projektů pro mládež. Sice není zájem o sousední region tak velký, ale díky osobním setkáním a kontaktům mohou být poskytnuty informace o dané zemi či regionu. Vycházíme proto z toho, že znalosti o regionu z knih nenarážejí na velký zájem. K tomu dochází až osobním kontaktem, resp. setkáním s Českem nebo Německem a jejich obyvateli.

Obr. 24:

Dostane-li se debata na téma **Evropské unie**, tak kolem 60 % všech dotazovaných Němců a kolem 40 % všech českých respondentů jsou názoru, že Češi a Němci by měli ve sjednocené Evropě pečovat o *dobré sousedské vztahy*. S výrokem, že *EU stojí jen peníze* souhlasilo v obou zemích jen 17 %. Role EU pro budoucnost je viděna v Německu výrazněji než v Česku. Česko je však jen tři roky členem EU. Pro česko-německé vztahy se podporuje přímý dialog se sousedem.

Facit

Poté, co jsme během rešerše českých a německých novin zjistili, že názory mládeže nejsou vůbec v médiích zastoupeny a zpravodajství určuje politika a jiná témata, uvažovali jsme, jak můžeme získat názory mladých lidí k těmto tématům. Co si myslí vlastně mládež o nich, jak se k sobě staví navzájem?

Na základě této myšlenky jsme sestavili dotazník, jež jsme odeslali na školy, kde jej žáci a studenti probírající ve vyučování česko-německé vztahy před a po druhé světové válce

vyplnili. Tímto způsobem jsme mohli získat co nejvíce názorů mládeže, která se zabývá výše zmíněným tématem.

Přitom jsme zjistili, že znalosti k tomuto tématu jsou u mnoha mladých lidí v Německu minimální. V Česku je tomu jinak. Vzhledem k tomu musí být odpovědi v obou zemích odlišně hodnoceny.

Dále jsme zjistili, že pojem vlast je v obou zemích nejvíce spojen s osobními atributy, jako např.: rodina, kamarádi či koníčky. V Česku představují tradice významnější roli. Přesto to jsou tyto osobní faktory, které určují příslušnost k vlasti a podle toho také ovlivňují flexibilitu mladé generace. Mládež v obou zemích je přibližně stejně flexibilní.

Jak objektivně může být zhodnocen obraz sousední země, závisí silně na znalostech, které již dotazovaný nabyt. Čím více máme kontakt se sousední zemí a jejími obyvateli, o to méně byly potvrzeny stereotypy a o to pozitivněji byly posouzeny vztahy k sousední zemi. Tento fakt můžeme pozorovat v obou zemích. Zde musí být ještě jednou zopakováno, že populistické názory převažují v Německu výlučně z neznalosti. Ačkoliv se v pohraničí ví o odsunu a Benešových dekretech, byly zaznamenány souhlasné odpovědi na otázky týkající se stereotypních výroků především v česko-německém pohraničí. Zde jsou obyvatelé nejčastěji konfrontováni se stereotypy německých krajanů, kteří přijíždějí do Česka za levnými nákupy a prokazují malý zájem o českou kulturu. Byl by proto žádoucí intensivnější kontakt obou stran.

Stejně se vyjádřila také většina české a německé mládeže – vyslovili se pro více projektů pro mládež. Celkově můžeme vyhodnotit výroky mládeže k budoucnosti jako pozitivní. V politice se pak musí hovořit na stejné úrovni.

Přesto pozorujeme silné resentimenty na straně české mládeže ve vztahu k vydání německého majetku zpět Němcům. To odráží obavy a diskusi v České republice. Regionálně se objevují rozdíly, avšak z pohledu německé mládeže mohou být tyto obavy odmítnuty, protože se většina z nich vyslovila proti navrácení majetku v případě zrušení Benešových dekretů. Toto posiluje také souhlas obou stran se silným sousedským vztahem.

Resumé a podněty

Česko-německé vztahy a mladá generace. Vlast, minulost, budoucnost a Evropa, tak zní název našeho projektu. Jak tyto čtyři pojmy v podnadpise ukázaly, chtěli jsme zkoumat názory mladé generace jako budoucích aktérů k těm atributům, které již po desítky let určují česko-německé vztahy. Měla vlast v minulosti jiný význam než evropská budoucnost? Jakou roli hraje minulost pro budoucnost? Jakou roli převeze Evropa v budoucnosti? Jak moc utváří minulost budoucnost? Tyto otázky lze všemožně kombinovat.

Poněvadž nám politici a funkcionáři výše zmíněné pojmy často vysvětlují a o nich diskutují, ale názory a myšlenky mladých lidí z obou zemí chybí, rozhodli jsme se o ně blíže zajímat. Chtěli jsme zjistit, jaký je názor mladých lidí k česko-německým vztahům. Pomocí dotazníků jsme se obrátili na mládež obou zemí a naše výsledky jsme uveřejnili v této brožuře.

Rádi bychom jako zástupci české a německé mládeže vyjádřili určité závěry a poselství, které vycházejí z našeho průzkumů.

1. Osobní kontakty mezi mladými lidmi obou zemí musí být více podporovány. Přispívají k poznání a uznání sousední země. Mládež obou zemí požaduje tyto kontakty/tato setkání.
2. Česká mládež se dívá na Německo jako zemi, která je Česku v mnoha ohledech blízká a na to je potřebné navázat. Osobní kontakty jsou k tomu důležitým přínosem.
3. Mladí Němci vidí Česko mnohem blíže než Francii a USA. Nicméně by se mělo v německých školách učit více o české kultuře a dějinách. Především by se tak mělo dít v pohraničí – v celém Bavorsku a Sasku, ale i v dalších spolkových zemích.
4. Musí být více společných projektů, které přispívají k vzájemnému poznání se.
5. Média musí ve svém zpravodajství oslovit mládež a hovořit o společných projektech. Zároveň musí média informovat o takových projektech, aby upozornila na přeshraniční aktivity.
6. Česká mládež se bojí zrušení Benešových dekretů a navrácení bývalého německého majetku. Většina německé mládeže ale nepodporuje navrácení majetku a to by mělo základem pro dialog.
7. Zcitlivění choulostivého tématu odsunu a jeho následků se musí dít na obou stranách. Přitom se však nesmí zapomínat na předcházející události.
8. Česká a německá mládež požaduje lepší politickou spolupráci na stejné úrovni. To je předpokladem pro další sblížení.
9. Mladí Němci nejsou negativně naladěni vůči odsunu a Benešovým dekretům. Přesto je velmi málo těch, kteří se v této tématice vyznají. Znalosti mládeže k následkům druhé světové války by měly být zvýšeny. To platím především pro německou stranu. Větší zpracování a zcitlivění těchto témat česko-německé budoucnosti vyžaduje dle našeho názoru dialog mezi oběma zeměmi, oživuje společné zpracování dějin a zabraňuje vytěsňování tohoto tématu.

10. Mládež je aktérem budoucnosti. Ukazuje ale poměrně malý zájem o aktuální debatu, kterou prezentují média a požaduje zesílený dialog zahrnující i další témata relevantní pro budoucnost. Enormní význam zde představují přeshraniční osobní kontakty.

Vycházejíce z našich zkušeností, pokusili jsme se naším průzkumem, rešerší novin počínaje a dotazníky konče, poodhalit slabá místa česko-německých vztahů. Neboť jsme zástupci mládeže, chtěli jsme představit názor a postavení mládeže v česko-německých vztazích. Právě to shledáváme jako největší slabinu, o níž se do současnosti mluvilo málo.

Oněch deset výše zmíněných bodů jsou výsledky našich průzkumů a faktů, které můžeme dokázat. Doufáme, že díky našemu šetření vyvstanou nová východiska k tomu, jak je možno blíže seznámit mladé Čechy a Němce a přitom nezapomenout, že ti, kteří nám odpovídali, budou za deset až dvacet let moci se ještě aktivněji podílet na česko-německých vztazích. Doufáme, že našim projektem můžeme přispět k zesílení dialogu mezi Čechy a Němci a některé z našich návrhů se dočkají realizace.

Literatura a prameny - Bibliografie

- AUGUSTA, Pavel – HONZÁK, František: Československo 1918 – 1938 [*Tschechoslowakei 1918 – 1938*]. Praha, Albatros 1992
- BĚLINA, Pavel (et.al): Dějiny zemí Koruny české – II. díl: Od nástupu osvícenství po naši dobu [*Geschichte der Länder der böhmischen Krone – 2. Teil: Vom Beginn der Aufklärung bis zu unserer Zeit*]. Praha, Paseka 1993
- Bundeszentrale für politische Bildung; Informationen zur politischen Bildung, Heft Tschechien Nr. 276/ 2002. Bonn- 2002 [Spolková centrála pro politické vzdělávání, Informace k politickému vzdělávání, téma Česko – sešit č. 276. Bonn, 2002
- ČORNEJ, Petr (et. al): Dějiny zemí Koruny české – I. díl: Od příchodu Slovanů do roku 1740 [*Geschichte der Länder der böhmischen Krone – 1. Teil: Von der Ankunft der Slawen bis zum Jahr 1740*]. Praha, Paseka 1993
- CHURÁŇ, Milan: Postupim a Československo – mýtus a skutečnost [*Potsdam und die Tschechoslowakei – Mythos und Wahrheit*]. Praha, Libri 2001
- KURAL, Václav: *Konflikt anstatt Gemeinschaft? Konflikt místo společenství?*, Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2002
- PEKAŘ, Josef: Dějiny československé [*Tschechoslowakische Geschichte*]. Praha, Historický klub, 1921
- VYKOUKAL, Jiří – LITERA, Bohuslav – TEJCHMAN, Miroslav: Východ. Vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989 [*Der Osten. Entstehung, Entwicklung und Zerfall des sowjetischen Blocks 1944 – 1989*]. Praha, Libri 2000
- WEYR, František – NEUBAUER, Zdeněk: Ústavní listina československé republiky – její znění s poznámkami [*Der Verfassungsvertrag der tschechoslowakischen Republik – deren Wortlaut mit Anmerkungen*]. Praha – Brno, Orbis 1931

Česko-německé vztahy a mladá generace

Ahoj a Hallo!

Česko-německé fórum mládeže, které sdružuje 20 Němců a 20 Čechů ve věku od 16 do 26 let, se zasazuje o porozumění mezi oběma národy, zvláště pak mezi mladými lidmi. Jednu z největších překážek česko-německých vztahů představuje odsun německé menšiny, která žila na území současného Česka. Pomocí tohoto projektu chceme zjistit, do jaké míry je toto téma pro mladou generaci důležité. Chceme Tě proto požádat o pomoc. Vyplň, prosím, tento formulář, který je rozeslán na české a německé školy. Vše je samozřejmě anonymně!

Velmi děkujeme za Tvou spolupráci.

1. Co je pro tebe obzvlášť důležité, myslíš-li na vlast. (Více možných odpovědí)

☐ tradice/hodnoty	☐ rodina
☐ přátelé	☐ Evropa
☐ řeč	☐ vlastnictví
☐ krajina/příroda	☐ jiné: _____

2. Jaké pocity si spojuješ s vlastí?

Zhodnot' níže následující výroky v rozmezí od 1 (vůbec si nemyslím) do 5 (naprosto souhlasím).

Bezpečí/ teplo domova

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
	1	2	3	4	5	

Násilí, nátlak

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Příslušnost k vlasti

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

3. Je pro tebe domov vázán na jediné místo nebo si jej dokážeš představit na více místech?

- jedno místo více míst

4. Kde je pro Tebe vlast? (Více možných odpovědí)

- Místo narození
 Místo původu rodiny
 Současné bydliště
 nic z toho

5. Dokážeš si představit, že by jsi bydlel v jiném místě/státě než v tom, ve kterém ses narodil? Kde?

- Ano, v rámci mého kraje
 Ano, někde jinde v Česku
 Ano, v jiné zemi, kde se mluví nějakým slovanským jazykem
 Ano, v celé Evropě
 Ano, na celém světě
 Ne

6. Jak je pro Tebe důležitá vlast?

vůbec	☐	☐	☐	☐	☐	velmi důležitá
	1	2	3	4	5	

7. Nyní by nás zajímalo, jak blízko ti je Německo, popř. co vše o něm víš. Znáš nějakého nebo více Němců osobně? Pokud ano, kolik?

- Ano, kolik: _____ Ne

8. Byl jsi už někdy v Německu?

☐ ano, na jednodenním výletu	☐ ano, déle než tři měsíce
☐ ano, méně než jeden týden	☐ ne
☐ ano, déle než jeden týden až tři měsíce	

9. Umíš německy?

☐ ne	☐ jen trochu	☐ dobře	☐ plynule
--------------------------	----------------------------------	-----------------------------	-------------------------------

10. Co si spojuješ s Německem/ Němci?

Zhodnot' níže následující výroky v rozmezí od 1 (vůbec si nemyslím) do 5 (naprosto souhlasím)

Namyšlení lidé

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
	1	2	3	4	5	

Jen u nás nakupují

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Kamarádi, přátelé

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

V Německu nejsou žádné hospodářské ani sociální problémy

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Inovativní/ mají kvalitní nápady

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Hospodářský a obchodní partner

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

11. Jak blízko si jsou následující země ?

Zhodnot' níže následující výroky od 1 (vůbec si nejsou blízko) do 5 (velmi blízko)

Česko - USA

vůbec si nejsou blízko	☐	☐	☐	☐	☐	velmi blízko
	1	2	3	4	5	

Česko - Francie

vůbec si nejsou blízko	☐	☐	☐	☐	☐	velmi blízko
------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------

Česko - Polsko

vůbec si nejsou blízko	☐	☐	☐	☐	☐	velmi blízko
------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------

Česko - Rusko

vůbec si nejsou blízko	☐	☐	☐	☐	☐	velmi blízko
------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------

Česko - Německo

vůbec si nejsou blízko	☐	☐	☐	☐	☐	velmi blízko
------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------

Česko - Slovensko

vůbec si nejsou blízko	☐	☐	☐	☐	☐	velmi blízko
------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------

12. Nyní by nás zajímalo, kolik toho víš o tzv. odsunu, čili donucenému odstěhování se z domova, aniž by se vědělo, jestli bude někdy návrat.

Kolik obyvatel německého původu bylo odsunuto z Československa?

- 500 000
- 3 milióny
- 8 miliónů
- nemám ponětí

13. Kdy byli tito lidé odsunuti z Československa?

- 1918-1933 Po první světové válce
- 1933-1943 v období německého národního socialismu do roku 1943
- 1944-1947 koncem a po konci druhé světové války
- 1948- 1989 v období komunismu
- po 1989 po pádu komunismu
- nemám ponětí

14. Kdo byl Edvard Beneš?

- Československý hokejista
- Československý prezident v období komunismu
- Československý prezident v letech 1935 – 1948 (během druhé světové války jako státní prezident v exilu)
- Jméno slyším poprvé

15. Co určují Benešovy dekrety? (Více možných odpovědí)

- Vstup ČR do EU
- Vyvlastnění a odsun Maďarů z Československa
- Vyvlastnění a odsun Němců z Československa
- Základ pro budoucí zákony
- Zavedení komunismu v Československu
- Základ pro usmíření s Němci
- nemám ponětí

16. Měly by se Benešovy dekrety zrušit?

- Nevím, co to je
- Víím, co Benešovy dekrety znamenají, ale nezajímám se o ně
- Ano
- Byly už dávno zrušeny
- Ne

17. Zhodnoť níže následující otázky v rozmezí od 1 (vůbec si nemyslím) do 5 (naprosto souhlasím)

Je odsun ještě tématem v česko-německých vztazích?

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
		1	2	3	4	5

Měl by být odsun i nadále důležitým v česko-německých vztazích?

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

18. Co by se mělo změnit na česko-německých vztazích?

Zhodnoť níže následující výroky v rozmezí od 1 (vůbec si nemyslím) do 5 (naprosto souhlasím)

Ještě levnější možnosti nakupování

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
		1	2	3	4	5

Více společných projektů pro mládež

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Lepší politická spolupráce

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Navrácení bývalého německého majetku zpět Němcům

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Česko a Německo by mělo komunikovat na stejné úrovni

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Společné zpracování minulosti

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

19. Co pro tebe znamenají dějiny?

Zhodnot' níže následující výroky v rozmezí od 1 (vůbec si nemyslím) do 5 (naprosto souhlasím)

Je důležitější se dívat do budoucnosti než se hádat o minulost.

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
	1	2	3	4	5	

Nepotrestaných zločinech druhé světové války se má ještě diskutovat.

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Dějepis je jen předmět ve škole, jinak je mi to jedno.

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Dějiny jsou důležitým aspektem politiky, o kterém by se mělo diskutovat.

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

Německo-české dějiny by měly ovlivňovat současnou situaci.

vůbec si nemyslím	☐	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím
-------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

20. Co si myslíš o budoucnosti Evropy? (Více možných odpovědí)

- Rozšíření EU je důležité pro budoucnost.
- Němci a Češi by měli vytvořit v rámci EU dobré sousedské vztahy.
- EU stojí jen peníze.
- Předseval/a jsem si, dovědět se více o německy mluvících zemích.

Na závěr bychom tě rádi požádali o uvedení několika údajů k své osobě.

21. Národnost (V případě dvojího státního občanství napiš, prosím, všechna.)

- česká
- německá
- jiná: _____

22. Věk _____

23. třída _____

24. Typ školy

- Vyšší gymnázium (odpovídá třídám čtyřletého cyklu, i když jsi už začal/a primu ve víceletém cyklu)
- Nižší gymnázium (odpovídá šesté až deváté třídě ZŠ v rámci gymnázia)
- základní škola

25. Jsou ve Tvém příbuzenstvu občané z jiných států?

- Ano, imigranti v jiných zemích
- Ano, emigranti z jiných zemích
- Ne

Děkujeme za Tvou spolupráci! Zajímáš-li se více o Česko-německé fórum mládeže a naši práci, informace najdeš na naší internetové stránce: www.forummladeze.ahoj.info